

Vänskapens gestaltning

En komparativ narratologisk studie av vänskapsmotivet i tre samtida ungdomsromaner

The Figuration of Friendship – A Comparative Narratological Study of the Friendship Motive in three Contemporary Novels for Teenagers

Agnes Lindholm

Akademien för utbildning, kultur
och kommunikation
Litteraturvetenskap
Kandidatuppsats
Grundnivå
15 hp

Handledare: Magnus Jansson

Examinator: Thomas Sjösvärd

VT 23

2023

Akademien för utbildning
kultur och kommunikation

Kandidatuppsats
LIA040 15 hp
VT 23 2023

SAMMANDRAG

Agnes Lindholm

2023

Antal sidor: 49

Syftet med denna studie är att analysera och jämföra hur vänskapsmotivet framträder och används för att gestalta karaktärerna i ungdomsromanerna *Vi ska ju bara cykla förbi* av Ellen Strömberg, *Det är någonting som drar i mig* av Elin Persson och *En helt vanlig supernova* av Katja Timgren. Studien syftar också till att undersöka och jämföra hur vänskapsrelationerna i verken utvecklas under berättelsernas gång. Metoden är komparativ och studien använder narratologiska begrepp som analysverktyg. Resultatet visar att det finns både likheter och skillnader mellan romanerna. De beskriver alla vänskapsrelation mellan huvudkaraktären och en central biskaraktär där skillnaderna mellan karaktärerna är viktiga i karaktäriseringen. De framträdande vänskapsrelationerna utvecklas på olika sätt genom konflikter och genom att vänskap övergår till kärlek. Vänskapens förhållande till kärlek är viktigt i två av romanerna och karaktärerna utvecklas genom sina relationer.

Nyckelord: Karaktärsanalys, Motivstudie, Narratologi, Ungdomslitteratur, Vänskapsmotivet

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Teoretiska och metodiska perspektiv	5
1.1.1 Motiv	6
1.1.1.1 Vänskapsmotivet	7
1.1.2 Begreppet vänskap	8
1.1.3 Karaktärer	9
1.1.3.1 Huvudkaraktär och bikaraktär	10
1.1.3.2 Karaktärisering	11
1.1.3.3 Karaktärsutveckling	12
1.2 Tidigare forskning om vänskapsmotivet	12
2. Analys	16
2.1 <i>Vi ska ju bara cykla förbi</i>	16
2.2 <i>Det är någonting som drar i mig</i>	22
2.3 <i>En helt vanlig supernova</i>	30
2.4 Jämförelse av vänskapsmotivet	38
3. Avslutning	43
Käll- och litteraturförteckning	47

1. Inledning

Ungdomslitteraturen ligger mig varmt om hjärtat då det är genom min läsning av ungdomsromaner jag både hittat karaktärer att relatera till och fått uppleva nya perspektiv. Litteratur är både speglar som beskriver tankar, känslor och relationer som liknar ens egna och fönster som får en att upptäcka nya sätt att se på saker. Denna studie undersöker vänskapsmotivets gestaltning i ungdomsromanerna *Vi ska ju bara cykla förbi* av Ellen Strömberg (2022), *Det är någonting som drar i mig* av Elin Persson (2021) och *En helt vanlig supernova* av Katja Timgren (2022).

I inledningen till antologin *Samtida svensk ungdomslitteratur – Analyser* beskriver Åsa Warnqvist (2017, 13) ungdomsböcker som böcker för unga mellan 12 och 18 år och menar att ungdomslitteraturen är ”litteratur skriven för och marknadsförd mot ungdomar”. Enligt Svenska barnboksinstitutets senaste bokprovning minskade utgivningen av ungdomsböcker med 14 % år 2022 (Svenska barnboksinstitutet 2023, 28). Det är en trend som går att utläsa även i tidigare bokprovningar, till exempel minskade utgivningen av ungdomslitteratur med 21 % år 2020 vilket Svenska barnboksinstitutet menar är en konsekvens av minskad lönsamhet (Svenska barnboksinstitutet 2021, 26). Jag upplever det som att ungdomsboken har lägre status än annan litteratur vilket också är en upplevelse som många ungdomsboksförfattare vittnar om. Nioosha Shams skriver i krönikan ”Unga läsare räknas inte i litteraturens Sverige” (*Aftonbladet* 2021) att ungdomslitteraturen inte ges något utrymme på kultursidorna och att hon själv blivit ifrågasatt för att hon skriver för unga läsare. Jessica Schiefauer skriver i krönikan ”Fördomarna frodas kring ungdomsboken” (*Vi läser* 2019) om debatten kring ungdomsbokens ställning och jämför dagens syn på ungdomsboken med 1800-talets syn på litteratur för kvinnor. För att öka ungdomsbokens status behöver den få ta plats både i recensioner, diskussioner och analyser. Jag vill uppmärksamma ungdomslitteraturen för att visa det unika med genren och vilken förmåga den har att beskriva tankar, känslor och relationer som alla som är eller någon gång varit unga kan känna igen sig i.

Warnqvist (2017, 16) understryker att forskningen kring det senaste decenniets ungdomslitteratur är begränsad och menar att denna brist inom forskningen lett fram till Svenska barnboksinstitutets initiativ att skapa antologin *Samtida svensk ungdomslitteratur – Analyser*. Jag har tagit inspiration till min studie av texterna i antologin där framstående

forskare analyserar ungdomslitteratur utifrån olika ingångar, inte sällan utifrån motivbegreppet även om de riktar in sig på andra motiv än vänskap. Maria Nikolajeva (2017, 91) beskriver vänskap som ett vanligt motiv i barn- och ungdomslitteraturen i sin bok *Barnbokens byggklossar*. Det gör även Ann Boglind och Anna Nordenstam (2015, 185) i *Från fabler till manga 1*. I Svenska barnboksinstitutets (2023, 28) senaste bokprovning beskrivs vänskap som ett av de vanligaste ämnena i ungdomslitteraturen. Därför blev jag nyfiken på att analysera hur vänskapsmotivet framträder i den samtida ungdomslitteraturen.

Både i verkligheten och i litteraturen kan vänskapsrelationer se ut på olika sätt. Vänskap kan vara bestående. Vänskap kan ta slut. Vänskap kan bli till något mer. *Vi ska ju bara cykla förbi* beskriver en stark vänskapsrelation mellan Manda och Malin som tillsammans strävar efter att hitta någon att bli kära i. I *Det är någonting som drar i mig* håller Andréa och Anja på att glida ifrån varandra på grund av Andréas längtan efter att uppleva något mer. Filip i *En helt vanlig supernova* känner hopp om att få en ny vän när Alva börjar i hans klass men förstår snart att en vänskap mellan honom och Alva skulle vara omöjlig. Romanerna denna studie analyserar är romaner om karaktärer i de yngre tonåren. De tre verken beskriver vänskapsrelationer mellan huvudkaraktären och en central bikaaktär men vänskapen utvecklar sig på olika sätt vilket gör det intressant att jämföra just dessa verk. Syftet med den här studien är att analysera och jämföra hur vänskapsmotivet framträder i de valda verken och hur vänskapsmotivet används för att gestalta karaktärerna. Studien syftar också till att undersöka och jämföra hur vänskapsrelationerna i verken utvecklas under berättelsernas gång.

1.1 Teoretiska och metodiska perspektiv

Studien utgår från en komparativ analysmetod för att belysa vilka likheter och skillnader det finns mellan hur vänskapsmotivet används för att gestalta karaktärerna i verken. Hallberg beskriver en komparativ metod i *Litterär teori och stilistik* (1992, 191) som ett sätt att sätta litteratur i förhållande till annan litteratur. Metoden handlar om att jämföra och försöka hitta likheter och skillnader. Likheter kan exempelvis handla om aspekter av stil och struktur (Hallberg 1992, 193). Den här studien använder sig av en komparativ analysmetod främst utifrån struktur då den jämför hur vänskapsmotivet används för att gestalta karaktärerna och hur karaktärernas vänskapsrelationer utvecklas.

En del av metoden är också att jag i studien använder mig av narratologiska begrepp för att göra analyserna. Narratologin blir därmed både en del av den teoretiska och den metodiska utgångspunkten. Jag använder mig främst av den delen av narratologin som behandlar motiv och karaktärer. Boel Westin (2002, 137) menar i sin text ”Vad är barnlitteraturforskning?” i *Litteraturvetenskap - en inledning* att narratologin är ett bra perspektiv att analysera barnlitteratur ur då narratologin studerar ”hur texten berättas, vad den berättar och hur den genom sitt berättande talar till läsaren”. Maria Nikolajeva utgår från narratologin i både *Barnbokens byggklossar* (2017) och *The Rhetoric of Character in Children's literature* (2002). Hon beskriver hur narratologin arbetar med begrepp som handling, motiv, personer, miljö, tid och berättare (2017, 45). Narratologin kan vara ett bra redskap att använda för att närma sig litteratur för barn och unga för att komma närmare berättelserna, menar Nikolajeva (2017, 47).

Nedan beskriver jag narratologiska perspektiv på motiv och karaktärer. Inledningsvis beskriver jag begreppet motiv och jag går också in på vänskap som motiv i litteraturen. Därefter redogör jag för definitioner av begreppet vänskap ur ett psykologiskt perspektiv för att sedan återkomma till narratologin genom att skriva om karaktärer. Mitt fokus är på vänskap som motiv och för att kunna närma mig det behövs även narratologiska begrepp för karaktärsanalys som blir till analysverktyg och därmed är en del av metoden. Begreppen jag använder mig av handlar klassificering av karaktärer, karaktärisering och karaktärsutveckling.

1.1.1 Motiv

”Ett motiv är ett återkommande mönster i historien. Vänskap, kärlek, sökande, resa, strid och hämnd är exempel på litterära motiv”, skriver Nikolajeva (2017, 89). Jag utgår från Christer Ekholms definition av begreppet i *Epikanalys - En kort introduktion*. Ekholm (2019, 55) beskriver att ett motiv är ett mönster, schema eller ämne som finns i olika textställen. Ett motiv är något som upprepas i den litterära traditionen och är inte knutet till specifika personer eller en specifik tid (Ekholm 2019, 55). Enligt Ekholm (2019, 56) finns motivet i en berättelse på en direkt nivå. Det finns ofta flera olika motiv i en berättelse. Det viktigaste motivet kallar Ekholm (2019, 56) för huvudmotiv och de övriga motiven blir således sidomotiv.

Vissa motiv är enligt Nikolajeva (2017, 90) förknippade med specifika genrer. Nikolajeva (2017, 91) beskriver att samma motiv som framträder i vuxenlitteratur även kan finnas i litteratur för barn och unga men det är ofta anpassat efter barn och ungas vardag. Vanliga motiv i ungdomslitteraturen är kärlek och sexualitet (Nikolajeva 2017, 91).

1.1.1.1 Vänskapsmotivet

Vänskap beskriver Nikolajeva (2017, 91) som ett vanligt motiv i barn- och ungdomslitteratur. Hon förklarar att vänskap som motiv historiskt sett skrivits om på olika sätt för pojkar respektive flickor. För pojkar tenderade vänskapen handla om äventyr medan vänskapen mellan flickor hade fokus på känslor (Nikolajeva 2017, 91).

Även Ann Boglind och Anna Nordenstam (2015, 185) menar i *Från fabler till manga 1* att vänskap är ett vanligt motiv i böcker för barn och unga. De utgår från äldre pojk- och flickböcker och menar likt Nikolajeva att pojkars och flickors vänskap i litteraturen ofta beskrivs som olika. Pojkars vänskap skildrades som en vänskap i stora gäng och vänskapen handlade om bus medan flickors vänskap ofta beskrevs som en vänskap mellan två flickor som handlade mycket om känslor (Boglind och Nordenstam 2015, 185). I *Tradition och förnyelse: svensk ungdomsbok från sextiotial till nittiotial* jämför Ulla Lundqvist (1994, 30) flickboken *Anne på Grönkulla* med pojkboken *Tom Sawyer* av Mark Twain och menar att i båda böckerna är vänskapen ”central - nästan helig - men i flickvärlden rör det sig om förtroenden, inte äventyr”.

Boglind och Nordenstam (2015, 185) menar dock att beskrivningen av vänskap i barn- och ungdomslitteraturen utvecklats genom åren. Idag är det vanligt också med vänskapsrelationer mellan en flicka och en pojke och även vänskapsrelationen mellan pojkar kan vara baserad på känslor (Boglind och Nordenstam 2015, 185). ”Vänskapen tar sig olika uttryck: vänskap på gränsen till kärlek, vänskap mellan ung och gammal, vänskap över klassgränser, lycklig vänskap och olycklig vänskap, vänskap till en låtsatskompis, vänskap som sätts på prov” (Boglind och Nordenstam 2015, 185).

Min analys utgår inte från ett genusperspektiv i undersökandet av vänskapsmotivets framträdande i de valda ungdomsromanerna men Nikolajeva, Boglind och Nordenstam och Lundqvist bidrar med en bakgrundsförståelse för vänskapsmotivet i ungdomslitteraturen.

1.1.2 Begreppet vänskap

Denna studie utgår från en narratologisk teoribildning men för att få ytterligare en utgångspunkt skriver jag här några ord om hur begreppet vänskap har definierats ur ett psykologiskt perspektiv.

Francesco Alberoni (1984, 6) beskriver i boken *Vänskap* vänskapen som en väsentlig del av våra liv. Vänskap är enligt honom en av få relationer som inte är hierarkisk (Alberoni 1984, 6). Enligt Alberoni (1984, 9) handlar vänskap om tillit och förtrolighet och vänskap kan handla om förhållanden till ”en kompanjon, en bekant, en sympatisk person, grannen, en kollega, alla dem som står oss nära”. I *Nära relationer - introduktion till relationspsykologi* menar Björn Nilsson (2007, 68) att det finns en skala för vänskap utifrån en närhetsdimension där man kan vara bästa vän, god vän, kompis eller bekant. Han beskriver också hur vänskapsrelationer skiljer sig men att begreppen ”vän” och ”vänskap” har en grundbetydelse ”som går ut på att tycka om, vara omtyckt och vara förtrogen med någon” (Nilsson 2007, 69). Vidare understryker Nilsson (2007, 69) att vänskap ”definieras av affektion, tillit, lojalitet, närhet, jämlikhet och ett minimum av struktur, den rymmer inget formellt slut och ingen fastställd början”. Vänskapsrelationer skapas av de inblandade och är en social relation med få krav utifrån (Nilsson 2007, 69). Det är också den mest frivilliga av relationerna (Nilsson 2007, 70).

Enligt Malin Nordgren (2004, 12) finns det ingen klar definition av begreppet vänskap. I *Vänskapens väsen* förklarar hon att vänskap kan vara olika från person till person och mellan olika kulturer. Nordgren (2004, 77) diskuterar också om likhet är en garant för vänskap. Hon menar att många verkar tro att vänskap bygger på likhet men att det kan vara lika viktigt att man kompletterar varandra i en vänskapsrelation (Nordgren 2004, 77).

I denna uppsats ser jag på vänskap som frivilliga sociala relationer mellan karaktärer som ofta umgås med varandra och finner en trygghet i varandras sällskap även om vänskapsrelationerna i de analyserade romanerna inte alltid är oproblematiske. Det jag ser som skillnaden mellan vänskaps- och kärleksrelationer är vilka känslor som är inblandade i relationen. Gemensamt för både kärleken och vänskapen tänker jag är att det är relationer där båda parterna trivs i varandras sällskap, känner sig trygga med varandra, har en jämlik

relation och känner tillit till varandra. Men i en kärleksrelation finns även en känsla av förälskelse och attraktion.

1.1.3 Karaktärer

Då en del av syftet med följande analys är att ta reda på hur karaktärerna i de valda verken gestaltas genom vänskapsmotivet följer här en narratologisk beskrivning av synen på karaktärer samt förklaringar av narratologiska begrepp kring karaktärer som i undersökningen används som analysverktyg.

Att analysera karaktärer ur en narratologisk synvinkel handlar om att analysera hur karaktärerna konstruerats av författaren och hur de presenteras för läsaren (Nikolajeva 2017, 147). I en analys som fokuserar på karaktärerna är det viktigt att klargöra vilken syn man har på karaktärerna och vilket förhållande textuella karaktärer har till verkligheten. E.M. Forster (2005, 63) använder sig i *Aspects of the Novel* av begreppet "Homo fictus" i motsats till homo sapiens. "Homo fictus" är fiktiva människor skapade i verkliga människors medvetande (Forster 2005, 63). Skillnaden mellan karaktärer och riktiga människor är att karaktärer är mer strukturerade än verkliga människor, menar Nikolajeva (2002, 24). Men allt om en karaktär är inte alltid beskrivet vilket gör att vi använder vår fantasi och fyller i de luckor som finns. Vi baserar detta på våra verkliga erfarenheter och antar saker om karaktärer utifrån verkligheten (Nikolajeva 2002, 25).

Mieke Bal (2017, 105) beskriver i *Narratology: introduction to the theory of narrative* att karaktärer liknar verkliga människor även om de inte är det. Nikolajeva förklarar i både *Barnbokens byggklossar* (2017, 146) och *The Rhetoric of Character in Children's literature* (2002, 15) att man kan se på karaktärer på två olika sätt, med en mimetisk syn eller semiotisk syn vilket handlar om karaktärernas ontologiska status. Den mimetiska synen på karaktärer innebär att man ser litteraturen som en avspegling av verkligheten och att karaktärer då är avspeglingar av verkliga människor (Nikolajeva 2017, 146). Man ser på en karaktär som en verklig människa och tänker att karaktären representerar något. Tolkningen av en text ur en mimetisk syn görs ur verkliga erfarenheter (Nikolajeva 2017, 146-147). Den semiotiska synen handlar om teckenläran - semiotiken - och innebär att karaktärer är språkliga tecken som inte har någon koppling till verkligheten. En karaktär är ur en semiotisk syn en textenhet

(Nikolajeva 2017, 146). En narratologisk karaktärsanalys utgår från en semiotisk syn och vill ta reda på hur en karaktär är skapad och hur den inverkar på läsaren (Nikolajeva 2017, 147).

Jag analyserar karaktärer ur tre samtida ungdomsromaner utifrån vänskapsmotivet och då jag utgår från narratologin i min analys ser jag på karaktärerna utifrån en semiotisk synvinkel. Tidigare har jag definierat begreppet vänskap utifrån psykologiska perspektiv och dessa beskriver då vänskap i verkligheten. Jag kommer att koppla de psykologiska teorierna om vänskap till vänskapen i romanerna och väljer därför att ta upp Forsters begrepp ”*homo fictus*” för att lyfta fram fiktiva karaktärs förhållande till verkligheten. Även om min analys utgår från en semiotisk syn på karaktärer är det viktigt att lyfta fram att man kan se karaktärer som en avspegling av verkligheten och att fiktiva karaktärer är skapade av verkliga människor.

1.1.3.1 Huvudkaraktär och bikaraktär

I en berättelse är det viktigt att skilja mellan huvudkaraktären och bikaraktärerna (Nikolajeva 2017, 154). Nedan redogör jag för vad som enligt Nikolajeva definierar en huvudkaraktär och bikaraktär. Nikolajevas beskrivningar är redskap jag sedan kommer att använda mig av i min analys för att tydliggöra relationerna mellan karaktärerna och därigenom analysera karaktärerna utifrån vänskapsmotivet.

En huvudkaraktär kan vara den karaktären som finns med i titeln (Nikolajeva 2002, 47). Ofta är huvudkaraktären den karaktär som presenteras först i en berättelse (Nikolajeva 2002, 50). Huvudkaraktären kan också vara den som närvarar i störst del av berättelsen. Det kan dock vara svårt att mäta definitivt, beskriver Nikolajeva (2002, 53). Berättelser som är skrivna ur ett förstapersonsperspektiv kan göra att vi tänker att berättaren är huvudkaraktären (Nikolajeva 2002, 53). Viktigt är också att en huvudkaraktär är en karaktär som sätter handlingen i rörelse (Nikolajeva 2002, 94). Nikolajeva (2002, 58) beskriver även att vi förväntar oss att en huvudkaraktär ska utvecklas under berättelsens gång. Hon understryker dock att alla dessa kriterier inte alltid uppfylls och kommer till slutsatsen att för att förstå vilken karaktär som är huvudkaraktär behöver man kombinera dessa kriterier men det handlar också om tolkning (Nikolajeva 2002, 60).

Bikaraktärerna är karaktärerna vid sidan av huvudkaraktären, förklarar Nikolajeva (2017, 159). De kan ha olika funktioner i berättelsen. De kan vara centrala eller sekundära. Centrala

bikaraktärer kan enligt Nikolajeva (2002, 159) vara motspelare eller stödjande karaktärer. Sekundära bikaraktärer kan vara sidofigurer eller bakgrundsfigurer (Nikolajeva 2017, 159). Nikolajeva (2002, 94) nämner också satellitkaraktärer som sekundära karaktärer och menar att det är karaktärer som finns där i berättelsen men inte har så stor betydelse för handlingen. Sidofigurer används enligt Nikolajeva (2017, 160) för att ”belysa någon aspekt av handlingen, för att skapa kontrast till en central gestalt eller helt enkelt för variation”. Bikaraktärerna karaktäriseras genom deras relationer till huvudkaraktären och är viktiga för karaktäriseringen av huvudkaraktären eftersom en protagonist sällan är beskriven utan andra karaktärer (Nikolajeva 2002, 92).

1.1.3.2 Karaktärisering

När man läser en roman presenteras karaktärerna för läsaren genom ”sitt beteende, sina uttalanden och tankar, sitt utseende, kommentarer från andra personer eller berättarens kommentarer” (Nikolajeva 2017, 164). Karaktärer kan också beskrivas genom händelser och hur de pratar (Nikolajeva 2017, 165). Dialog och inre tankar är viktiga delar av persongestaltningen då de ger läsaren en känsla för hur personen pratar och dennes inre tankar och känslor (Nikolajeva 2017, 165-166). Enligt Bal (2017, 113) ger också relationer mellan karaktärer en tydlig bild av karaktärerna då vi genom beskrivningar av relationer förstår likheter och skillnader mellan karaktärer. Läsaren tar del av dessa saker och sammanfogar informationen till en bild av karaktären (Nikolajeva 2017, 164).

Det finns två olika typer av karaktärisering. Shlomit Rimmon-Kenan (1983, 59) använder sig av begreppen ”direct definition” och ”indirect presentation” i *Narrative fiction: contemporary poetics* och Ekholm (2019, 51) använder begreppen direkt och indirekt karaktärisering i *Epikanalys – En kort introduktion*. ”Direct definition” innebär enligt Rimmon-Kenan (1983, 59-60) att en karaktär beskrivs direkt genom ett adjektiv eller substantiv vilket stämmer överens med att Ekholm (2019, 51) menar att direkt karaktärisering innebär att en karaktär beskrivs i klartext. ”Indirect presentation” innebär att karaktären inte beskrivs direkt utan exemplifieras på olika sätt (Rimmon-Kenan 1983, 59-60). Ekholm (2019, 51-52) beskriver det som att den indirekta karaktäriseringen görs genom ”ledtrådar” som exempelvis kan vara karaktärens namn, vad karaktären gör, tänker eller säger, utseende, klädsel eller var karaktären befinner sig eller kommer ifrån. Rimmon-Kenan (1983, 61-66) beskriver att engångshandlingar, upprepade handlingar, inre monolog, dialog, yttre utseende, den fysiska

omgivningen och människor kring en karaktär är komponenter som indirekt karaktäriserar en karaktär.

Fortsatt kommer jag att använda Ekholms begrepp direkt och indirekt karaktärisering som verktyg för att ta reda på hur karaktärerna gestaltas genom vänskapsmotivet.

Karaktäriseringsbegreppen använder jag som ett verktyg för att få syn på hur karaktärerna gestaltas utifrån vänskapsmotivet.

1.1.3.3 Karaktärsutveckling

I berättelser finns det karaktärer som utvecklas och karaktärer som inte utvecklas. Karaktärer kan utvecklas i sin maktposition, sociala status eller få ny kunskap och nya insikter, beskriver Nikolajeva (2002, 58). Utvecklingen kan beskrivas explicit vilket är vanligt i didaktisk litteratur där barn ska lära sig något av läsningen, menar Nikolajeva (2002, 58). Men utvecklingen hos en karaktär kan också vara underförstådd (Nikolajeva 2002, 58).

Ett sätt att analysera en karaktärs utveckling kan vara genom att ta reda på om den är statisk eller dynamisk. Nikolajeva (2002, 107) klargör att dynamiska karaktärer utvecklas under berättelsens gång medan statiska karaktärer inte gör det. En dynamisk karaktär kan utvecklas på olika sätt. Genom en kronologisk utveckling utvecklas karaktären på grund av att tid går. En etisk utveckling handlar om att karaktären utvecklas utifrån sina etiska och moraliska föreställningar, menar Nikolajeva (2002, 107). En kronologisk dynamik förutsätter att berättelsen måste utspela sig under en längre tid medan en etisk dynamik kan ske snabbt utifrån ett etiskt eller moraliskt val (Nikolajeva 2017, 167).

Nikolajevas beskrivning av karaktärsutveckling ur ett narratologiskt perspektiv kommer jag att använda som verktyg för att analysera karaktärerna utifrån vänskapsmotivet.

1.2 Tidigare forskning om vänskapsmotivet

Verken denna studie analyserar är samtida ungdomsromaner utkomna de två senaste åren vilket innebär att ingen hittills har forskat kring dessa verk. Min sökning efter tidigare forskning baseras därför på tidigare forskning om vänskap som motiv i litteraturen. Då undersökningar kring vänskapsmotivet i ungdomslitteraturen är ett begränsat

forskningsområde har jag valt att även använda mig av forskning som behandlar vänskapsmotivet i böcker även för andra målgrupper än mitt analysmaterial.

Forskare som studerat vänskapsmotivet i äldre ungdomslitteratur är bland andra Ying Toijer-Nilsson och Kari Skjønsberg. De har främst utgått från ett genusperspektiv och fokuserat på skillnaderna mellan vänskap mellan flickor respektive pojkar i litteraturen.

Litteraturvetaren Ying Toijer-Nilsson skriver om vänskap i ungdomslitteraturen i kapitlet ”Vänskap i ungdomsböcker” i antologin *Ungdomsboken - Värderingar och mönster*. Hon utgår främst från skillnader mellan pojkar och flickors vänskap och menar att urtypen för en vänskapsskildring är vänskapen mellan Akillevs och Patrokolos i *Iliaden* (Toijer-Nilsson 1984, 126). Många äventyrliga tonårsromaner för pojkar har inspirerats av denna ”hjältarnas vänskap” menar Toijer-Nilsson (1984, 126-127) och exemplifierar med Bigglesböckerna och böckerna om Tom Sawyer och Huckleberry Finn. Efter att ha studerat vänskap som motiv i ungdomslitteraturen har Toijer-Nilsson (1984, 127) kommit fram till att pojkars vänskap i ungdomslitteraturen ”består i att de utför bedrifter tillsammans eller arbetar för ett gemensamt mål”. Hon beskriver att manlig vänskap skildrats som en vänskap baserad utanför hemmet (Toijer-Nilsson 1984, 128). När flickboken växte fram under 1800-talet blev det en genre som skildrade vänskap mellan flickor mer frekvent än ungdomslitteraturen tidigare gjort, förklarar Toijer-Nilsson (1984, 128). I flickböckerna visades att vänskap mellan flickor till skillnad från vänskapen mellan pojkar främst handlade om känslor och att miljöerna som berättelserna var knutna till var skolan och hemmet (Toijer-Nilsson 1984, 128). Dessutom förklarar hon att flickorna i böckerna ”analyserar; de är hela tiden medvetna om vad vänskap innebär” (Toijer-Nilsson 1984, 132). Hon lyfter fram böckerna om Anne på Grönkulla som ett typexempel för flickböcker om vänskap och beskriver att L.M. Montgomery inte bara låter vänskapen vara en del av handlingen utan också har ett helt avsnitt som handlar om vänskapens betydelse. Anne och Dianas vänskap är en stor del av bokseriens handling (Toijer-Nilsson 1984, 129). Toijer-Nilsson (1984, 129) beskriver deras vänskap som ”lycklig och pålitlig”. Hon tar också upp *Tovan* av Marie-Louise Wallin och beskriver hur vänskapen i den boken övergår till en kärleksrelation (Toijer-Nilsson 1984, 132). Slutligen kommer Toijer-Nilsson (1984, 133) till en slutsats att det finns två olika linjer i vänskapsskildringar i ungdomsböcker och att de är baserade på manlig och kvinnlig vänskap. Den manliga vänskapen är handlingskraftig medan den kvinnliga vänskapen är känslobaserad. Detta menar Toijer-Nilsson (1984, 134) visar att könsrollerna påverkar ungdomslitteraturens berättande om vänskap.

I *Kjønsroller, miljø og sosial lagdeling* av Kari Skjønsberg finns ett kapitel som går in på vänskapsmotivet i böcker för unga. Skjønsberg utgår från pojk- och flickböcker från 1930-talet och kommer fram till liknande resultat som Tojier-Nilsson då hon beskriver att vänskapen mellan pojkar ofta skildrades som en vänskap mellan fler pojkar i ett större gäng (1972, 135). Hon förklarar också hur vänskapen mellan flickor ofta beskrevs som en vänskap mellan bara två flickor (Skjønsberg 1972, 135). Ett intressant resultat Skjønsberg (1972, 146) kommer fram till är att vänskapen mellan flickor i litteraturen för unga under 30-talet ofta var en vänskap mellan två karaktärer som var olika varandra till sättet. Till exempel kunde den ena karaktären vara en modig och framåt person medan den andra var blyg och osäker (Skjønsberg 1972, 146).

Magnus Eriksson skriver om vänskap och kärlek som motiv i Theodor Kallifatides böcker i artikeln "Vänskap och den omöjliga kärleken i Theodor Kallifatides romaner" (*Litteratur och språk* 6:2010). Kallifatides skriver för vuxna läsare men det är ändå relevant att utgå från Erikssons artikel som tidigare forskning då den på ett intressant sätt lyfter fram och utgår ifrån vänskaps- och kärleksmotiven i Kallifatides romaner. Inledningsvis beskriver Eriksson hur kärleken framträder i romanerna *Kärleken* och *En fallen ängel*. Eriksson (2010, 7) menar att Kallifatides varierar kärleks- och vänskapsteman. Han beskriver även hur *En fallen ängel* gestaltar "vänskapens orimliga krav". (Eriksson 2010, 8). Vidare fortsätter Eriksson till Kallifatides senare romaner. Han förklarar hur *De sju timmarna i paradiset* handlar om Basil Psarakis vänskap med Axel och Kurt. Berättelsen tar upp tankar kring vad man berättar för sina vänner och inte. Basil har haft Axels fru Petra som elev och det vet Axel om men han vet inte att Basil var kär i Petra beskriver Eriksson (2010, 9). Eriksson (2010, 11) konstaterar att det både i *En fallen ängel* och *De sju timmarna i paradiset* råder "ett öppet krig mellan kärleken och vänskapen". Han beskriver hur Kallifatides roman *En kvinna att älska* är en "stillsam betraktelse av vänskap" (Eriksson 2010, 11). Den handlar om Kallifatides vänskap till Olga som han får reda på är döende och inte kommer hinna besöka. Eriksson (2010, 12) menar att vänskapsmotivet här beskrivs utifrån vänskapens villkor och "den möjliga vänskapen suddar ut den omöjliga kärleken" (Eriksson 2010, 13). Han beskriver hur vänskapen i *En kvinna att älska* ställer lika höga krav som kärlek kan göra och citerar Kallifatides när han skriver om att man inte kan vara vän med någon man inte tycker om men att det går att vara kär i någon som är elak (Eriksson 2010, 12). Eriksson (2010, 5) understryker hur Kallifatides menar att kärlek är något som kommer till en ofrivilligt och att det inte går att sträva efter att bli förälskad. Genom artikeln blir det tydligt att Kallifatides

romaner handlar om kärlekens stora frågor och problem. Går det att älska två personer samtidigt? Kan man bli vän med någon man tidigare älskat? (Eriksson 2010, 6). Vad gör otrohet med en? (Eriksson 2010, 9). Är det värt att svika en vän för kärleken? (Eriksson 2010, 10). Vad är skillnaden mellan att vara en person att älska och en person att älska med? (Eriksson 2010, 11). Kan kärlek baseras på lögn? (Eriksson 2010, 14). Då Erikssons artikel berör både vänskaps- och kärleksmotivet går han in på hur dessa motiv samexisterar och hur kärleken och vänskapen påverkar varandra i romanerna (2010, 13-15). Min studie utgår från vänskapsmotivet i tre samtida ungdomsromaner och mitt undersökningsmaterial skiljer sig från Erikssons men artikeln om Kallifatides romaner visar ett sätt att närma sig vänskapsmotivet och hur det framkommer i litteraturen som går att koppla till mina läsningar.

Motivet vänskap berörs i artikeln "The Dilemma of Friendship in Austen's *Emma*" av Laura E. Thomason. Trots att *Emma* är en roman för vuxna läsare är denna forskning relevant då artikeln utgår från motivet vänskap och beskriver hur karaktärernas förhållande till vänskap ser ut. Thomason (2015, 227) beskriver Emma som en karaktär utan nära vänner. Det finns någon form av vänskap mellan Emma och karaktären Harriet Smith men Thomason (2015, 229) beskriver det som att de kommer från olika världar och inte passar så bra ihop. Emma vill förändra Harriet vilket gör att vänskapen inte blir äkta (Thomason 2015, 229). Harriet blir mer som en möbel i Emmas liv snarare än en äkta vän, beskriver Thomason (2015, 229). Thomason (2015, 231) menar att Emma har svårt att släppa in vänskapen i sitt liv. Till viss del beskrivs Emmas relation till sin guvernant Miss Taylor som vänskap men eftersom Miss Taylor är hennes guvernant kan de aldrig vara likvärdiga och en äkta vänskap finns inte mellan dem (Thomason 2015, 234-235). Thomason (2015, 227) beskriver hur Emmas äktenskap med Mr Knightley blir ett substitut för vänskapen och att giftermålet är så nära hon kommer en riktig vänskapsrelation. I min analys kommer jag att jämföra vänskapen mellan karaktärerna i verken jag analyserar med hur vänskapen enligt Thomason framträder i *Emma*.

2. Analys

Analysen är uppdelad i fyra delar. Inledningsvis analyserar jag de tre valda verken ett i taget för att sedan göra en jämförelse mellan romanerna utifrån vänskapsmotivet. Analyserna av verken inleds med ett längre handlingsreferat för att bidra med förståelse för romanernas handling.

2.1 *Vi ska ju bara cykla förbi*

Vi ska ju bara cykla förbi handlar om Manda och Malin som går i nian. I det lilla samhället där de bor finns det inte så mycket att göra. De hänger på biblioteket ibland men annars cyklar de mest omkring. Manda och Malin längtar efter att något spännande ska hända. De längtar efter en romans. I kiosken som också är en pizzeria har en snygg kille som heter John börjat jobba och Manda bestämmer sig för att han ska bli hennes kärlek. Malin spanar in hans kompis Pugg som är punkare. John är adopterad från Colombia och Manda bestämmer sig för att läsa en bok från Colombia för att imponera på honom. Malin byter stil helt och blir punkare för att Pugg ska upptäcka henne. När de får höra om en fest som John och Pugg ska gå på bestämmer de sig för att cykla förbi den. De ska bara cykla förbi men det råkar bli så att de går in på festen. Efter festen upptäcker Manda att Malin har börjat följa John på sociala medier och att de har börjat skriva till varandra. Det leder till ett bråk. Men de hittar tillbaka till varandra igen. En kväll kysser Manda Oskar i klassen och det känns ganska bra, även om Manda vet att det är fel. Hon är ju kär i John. En ny fest närmar sig och där händer det som Manda längtat efter. Hon och John blir ensamma och de hånglar men det känns inte alls bra trots att det borde göra det. Till slut inser Manda att John inte är en bra kille och det visar sig att Pugg är homosexuell. Manda och Malins vänskap växer sig starkare och nu får de börja umgås med Mandas storsyster och hennes vänner.

Vänskapsmotivet i boken syns främst genom vänskapsrelationen mellan Manda och Malin. Deras relation är i centrum genom hela berättelsen. Berättelsen är skriven i första person ur Mandas perspektiv och Manda är huvudkaraktären. Hon står i centrum i berättelsen och kan därför definieras som huvudkaraktär. Malin är en central bikaaktär. Manda och Malin är nära vänner som hela tiden umgås och berättelsen handlar mycket om de båda och deras relation till varandra. Det finns ett tydligt ”vi” i berättelsen och dialog dem emellan förstår man att de gör allting tillsammans och har en stark vänskapsrelation. Titeln *Vi ska ju bara cykla förbi*

syftar på Manda och Malin och gör det tydligt att bokens centrala karaktärer är just de två. Malin karaktäriseras utifrån sin relation till Manda då det är ur hennes perspektiv det berättas. Jag skulle beskriva Malin som en stödjande karaktär då hon är en central bikaaktär som är betydelsefull för handlingen men fortfarande är mer sekundär än huvudkaraktären. Malin är central för berättelsen då den handlar om vänskapen mellan Manda och Malin och hur de tillsammans strävar efter att få varsin romans men hon är inte protagonisten.

I en tillbakablick berättas hur Manda och Malin blev kompisar och att Manda längtade efter en vän:

Malin flyttade hit i femman. Pernilla berättade redan i slutet av fyran att vi skulle få en ny flicka i klassen. Jag förstod liksom redan då att det skulle bli vändningen på nåt, att det skulle förändra mitt liv. I varenda bok och film där det kom en ny till klassen skedde nåt fantastiskt, och nu var det min tur. Fram till dess hade jag hängt med Becka och Leila, och de var helt okej, men det var alltid mest Becka och Leila och ganska lite jag. Och ännu tidigare, i ettan, hade jag och Oskar en spionklubb, men av naturliga skäl slutade vi med den. De naturliga skälen var att Oskar blev en idiot. (Strömberg 2022, 10)

Manda berättar här om sina tidigare vänskapsrelationer. Genom sina inre tankar karaktäriseras Manda som en person som tidigare varit lite utanför i skolan och inte riktigt haft ett sammanhang. När hon lärde känna Malin hittade hon en nära vän som verkligen förstod henne.

Manda och Malin har en gemensam längtan efter att bli äldre, coolare och att få uppleva nya saker. De vill framstå som mystiska inför andra:

Det är vårt bästa, att nån ska tycka att vi är mystiska och bli lite nyfiken på oss. 'Vilka är det?' skulle personen fråga och sen kanske det skulle gå rykten om oss. Att vi har gjort massa saker. Jag och Malin har pratat om det flera gånger. Och vi har verkligen försökt vara så där hemlighetsfulla i skolan. Satt upp kryptiska saker på anslagstavlan. Låtar och dikter. Pratade om människor vi hittat på. En gång gjorde vi sugmärken på varandra. (Strömberg 2022, 7)

De karaktäriseras som personer som bryr sig mycket om vad andra tänker och tycker om dem. Både Manda och Malin lever utifrån någon slags föreställning om hur livet ska vara och hur de vill uppfattas. När Manda beskriver att det i "varenda bok och film där det kom en ny till klassen skedde nåt fantastiskt" är det som att hon utgår från en mall för hur saker ska vara

(Strömberg 2022, 10). De föreställer sig ett idealt liv och vill att deras egna liv ska följa detta ideal. Utifrån idealet har de skapat en mall för hur de ”ska” vara och ständigt försöker de leva upp till denna mall. I citatet ovan genom att försöka vara mystiska. Manda och Malin tänker mycket på hur saker skulle kunna bli och har en drömvärld som de föreställer sig att de skulle kunna bli en del av. Manda och Malins mall för hur livet ska vara har skapats utifrån böcker och filmer och de vill att deras liv ska vara som i en berättelse. Detta går att koppla till det Forster (2005, 63) skriver om begreppet ”homo fictus”. Han menar att karaktärer är fiktiva människor skapade i verkliga människors medvetande. Manda och Malin är fiktiva karaktärer skapade av Ellen Strömberg även om de beskrivs som verkliga människor som har läst böcker och sett filmer som gjort att de skapat sig en uppfattning av hur de vill att sina liv ska vara. De är textuella enheter samtidigt som de har en koppling till verkligheten eftersom författaren som skapat dem är en verklig människa med erfarenheter kring hur människor är. Strömberg beskriver hur man som en ung människa kan ha uppfattningar om hur ett idealliv borde se ut. Samtidigt är *Vi ska ju bara cykla förbi* en ungdomsroman som läses av verkliga ungdomar. Böcker som karaktärerna Manda och Malin läst har givit dem en bild av hur livet ska vara och boken de är en del av kan ge sina läsare en bild av ett idealliv. Strömbergs roman beskriver hur kulturen kan påverka människor samtidigt som romanen själv kan vara modellbildande.

Hur Manda och Malin är som personer beskrivs genom deras vänskapsrelation eftersom de hela tiden gör saker gemensamt och det är i dialogen mellan dem två som karaktäriseringen sker. Speciellt Malin karaktäriseras indirekt när hon och Manda pratar med varandra eftersom hon bara ses ur Mandas perspektiv. Manda och Malin karaktäriseras även genom kontrasterna mellan dem. Manda och Malin är både lika och olika varandra. Båda söker spänning och vill vara coola tonåringar. De förändrar sig för att killarna de är intresserade av ska få upp ögonen för dem. Men Malin är ständigt den som är mer extrem. Hon ändrar sin klädstil helt och hållet och börjar lyssna på punk för att imponera på Pugg. Båda karaktäriseras som drömmande personer som hela tiden längtar efter framtiden:

Pugg kommer vara min sommarroman och sen när vi är tjugo och bor i New York så kan jag berätta om sommaren då jag var ung och hade en roman med stans enda punkare. Jag kanske till och med skriver en bok om det. Eller nej, vänta! En film! (Strömberg 2022, 44)

Skillnaden mellan Manda och Malins drömmande är att Mandas drömmande sker i hennes inre tankar medan Malin säger saker rakt ut. Manda karaktäriseras genom det hon tänker:

'Nämen är du här', skulle John säga, eller kanske 'Hej, dig känner jag igen'. Sen skulle han råka se min bok som jag glömt i väskan. Han kanske skulle bjuda mig på en öl och vi skulle skratta när vi råkade stöta i varann. 'Vill du gå härifrån lite?' skulle han säga och jag skulle nicka. Sen skulle vi ta en promenad, eller kanske sätta oss i en gunga i trädgården eller bara på trappan. (Strömberg 2022, 49)

Det framkommer genom vänskapsmotivet att Malin är mer självsäker än Manda. I dialog mellan Manda och Malin framkommer det genom att Malin säger: "Vi kommer på något sätt att bli kompis med dem först, sen lär de bli kära i oss" (Strömberg 2022, 48). Manda däremot tänker mer logiskt och bryr sig mer om vad andra tycker om henne. Malin föreslår att de ska ta reda på var John bor och cykla förbi hans hus och menar att om Manda blir ihop med John kommer hon kunna lära känna Pugg. "För det lär jag ju bli om vi cyklar förbi hans hus! Tänk om han ser oss, han kommer tro att jag är värsta stalkern", säger Manda då och hennes uttalande karaktäriserar henne som mer försiktig och inte lika självsäker som Malin (Strömberg 2022, 48). Skjønssbergs (1972, 146) iakttagelser av flickors vänskap i böcker utgivna på 1930-talet kom fram till att det ofta var två flickor som var olika varandra som var vänner. Detta stämmer även överens med Manda och Malins vänskap. Olikheterna mellan Manda och Malin gör att det skapas en dynamik mellan karaktärerna i deras vänskapsrelation vilket syns exempelvis genom dialog mellan dem.

Erikssons analys av Kallifatides romaner utgår både från vänskaps- och kärleksmotivet. Eriksson (2010, 13-15) beskriver att motiven samexisterar och påverkar varandra i Kallifatides verk. I *Vi ska ju bara cykla förbi* letar Manda och Malin efter en romans och de har hittat varsin kille som de tycker om och vill ska upptäcka dem. På detta sätt samspelar vänskaps- och kärleksmotivet i även i Strömbergs verk. Eriksson (2010, 5) understryker att Kallifatides menar att kärlek är något som kommer ofrivilligt och att man inte kan sträva efter att bli förälskad. Även om vänskaps- och kärleksmotiven samexisterar i både Kallifatides verk och Strömbergs ungdomsroman gör de det på olika sätt som gör att det blir tydligt att romanerna riktar sig till olika målgrupper. Medan jag upplever det som att Kallifatides romaner handlar om stora frågor och problem som kan uppkomma i relationer cirkulerar kärleksmotivet i *Vi ska ju bara cykla förbi* kring en längtan efter att bli kär. Manda och Malin gör det som Eriksson menar att Kallifatides anser vara omöjligt. De strävar efter att bli förälskade och detta är någonting de gör tillsammans. Det är en del av deras vänskapsrelation att de tillsammans längtar efter något mer och bestämmer sig för att hitta varsin romans. Om

karaktärerna i Kallifatides romaner har en romantisk syn på kärlek har Manda och Malin en mer rationell syn på kärleken. De längtar efter att något ska hända och bestämmer sig därför för att bli kära. De väljer ut varsin person som de strävar efter att bli kära i. I Kallifatides romaner däremot beskriver Eriksson det som att kärleken drabbar karaktärerna oavsett om de vill det eller inte. Kallifatides beskriver kärlek som något som bara inträffar och påverkar en medan Strömberg beskriver Manda och Malins syn på kärlek som något man kan bestämma sig för. De olika synerna på kärlek baserar sig på åldern på karaktärerna och jag skulle beskriva det som att kärleken i Strömbergs roman befinner sig på ett abstrakt plan. Kärleken för Manda och Malin är en tanke som de tillsammans vill utforska men inom romanens ramar får de aldrig uppleva den riktiga kärleken vilket gör vänskapsmotivet mer betydande än kärleksmotivet i verket.

När Manda får reda på att Malin börjat skriva med John på sociala medier blir de osams. Detta går att koppla till det Eriksson (2010, 11) skriver att det i Kallifatides romaner *En fallen ängel* och *De sju timmarna i paradiset* råder ett krig mellan kärleken och vänskapen. Kärleken och vänskapen går i krig mot varandra när Manda tycker att Malin gjort fel som tagit kontakt med John som hon är kär i. ”Jag försöker bara hålla kontakten med dem. Det här gänget, de är ju... de är vår väg härifrån på nåt sätt. Det är kanske inte så konstigt om jag vill ha lite nya roligare vänner”, säger Malin (Strömberg 2022, 85-86). Från att ha varit oskiljaktiga är Malin och Manda inte vänner längre. Det blir tydligt hur sammansvetsade de har varit när de inte längre är kompisar då de alltid gjort saker tillsammans och har tydliga ritualer: ”Vi åker förbi skolan och jag visar ett litet finger åt byggnaden. Det påminner mig om Malin och att vi inte längre är vänner” (Strömberg 2022, 94). Som jag tidigare varit inne på har de båda en längtan efter något mer. Men Malins längtan är starkare än Mandas vilket har gjort att hon har gått lite för långt och därigenom förstört deras vänskap. Tryggheten i att Manda alltid vetat var hon har Malin har försvunnit. Manda vill höra av sig till John men vågar inte av rädsla att han ska höra av sig till Malin: ”Om jag skrev nåt till honom skulle han kanske skicka en screenshot till Malin och ba ’Lol, är det här din töntpolare?’ och Malin skulle svara ’Min ex-polare, jag orkade inte hänga med den där tönten’” (Strömberg 2022, 99).

Manda och Malin brukade alltid cykla till skolan tillsammans. Men när de är osams väntar inte Malin på Manda som hon brukar göra:

När jag kommer till Malins hus står hon inte nere vid vägen. Och trots att jag inte räknat med det blir jag ändå lite ledsen. Det är som att platsen hon brukar stå på ser extra tom ut, fast det bara är en dikeskant och en grusväg. Å andra sidan är det alltid så här, Malin ska ha allting och jag ska bara följa efter och vara glad om jag får en smula från hennes buffé av killar och kompisar och allt möjligt. Att stjäla John är egentligen typiskt henne, ju mer jag tänker på det. (Strömberg 2022, 101)

Bråket får Manda att förstå rollerna i deras vänskap och att hon är den som hela tiden följer efter Malin. Trots det går inte lång tid förrän de blir kompisar igen. De cyklar ikapp till skolan och blir sedan ifrågasatta av Leila som tycker att de ser ut som att de sprungit ett maraton. När Leila kallar dem för "Cyklarna" och Manda rättar henne och säger att det heter "cyklister" förenas Manda och Malin gentemot Leila och Becka.

I vänskapsrelationen mellan Manda och Malin skulle Malin kunna beskrivas som en ledare. Det är alltid Malin som tar initiativ och Manda hänger mest på. Detta beskrivs utifrån Mandas inre tankar: "Malin är mycket coolare än jag, hon vet alltid vad man ska säga och hur man ska klä sig och vad man ska lyssna på. Jag hänger bara med" (Strömberg 2022, 105). Men det beskrivs också genom handlingar. Malin vill anordna en demonstration och på en morgonsamling i skolan börjar hon skandera om viktiga ämnen. "Vi är för unga för att rösta, men vi kan ändå låta våra röster höras! Vi måste visa sold... solidar... ", säger hon (Strömberg 2022, 155). Det är Malin som tar tag i saker och tar initiativ men hela tiden finns Manda med i bakgrunden och stöttar upp för Malin. Här genom att visa: "Solidaritet" (Strömberg 2022, 155). Manda får ibland vara den som tar hand om Malin och håller koll på henne så hon inte går överstyr.

Genom Mandas tankar förstår man att hon ibland känner sig underlägsen Malin: "Hon ser cool ut, äldre. Åtminstone sjutton eller arton. Jag ser också äldre ut. Inte lika cool som Malin men ändå, coolare än mitt vanliga jag" (Strömberg 2022, 151). När hon sedan får hängla med John känner hon sig stolt trots att det inte kändes bra: "Malin är alltid mer framåt och erfaren, men nu är det jag som hänglat med två killar" (Strömberg 2022, 170). I detta citat används direkt karaktärisering eftersom hur Malin är beskrivs direkt genom adjektiv. Hon berättar om allt för Malin, men en detalj berättar hon inte: "Jag har inte berättat att han kallade Malin för tjock. En liten, liten superelak del av mig är lite nöjd att han ville hängla med mig och sa så om henne, men jag vill inte göra henne ledsen" (Strömberg 2022, 169). Det finns avundsjuka mellan Manda och Malin från båda håll. Manda är avundsjuk på att Malin alltid är den coola

av dem medan Malin är avundsjuk på Mandas liv: ”Du har normala föräldrar, du är snygg och smal, alla killar vill ha dig, din syster är typ världens coolaste” (Strömberg 2022, 170). Trots avundsjukan är de alltid snälla mot varandra och vill hjälpa varandra: ”eftersom jag har fått hängla känns det på nåt sätt som mitt ansvar att peppa henne” (Strömberg 2022, 179).

I slutet av boken förbättras Mandas relation till hennes syster Laura och Manda och Malin får följa med Laura och hennes kompisar och köpa hårfärg. De ser upp till Laura och hennes kompisar och Manda och Malin blir en del av Lauras kompisgäng. Snart bestämmer de sig för att starta ett band tillsammans allihop. Slutet visar att vänskap kan vara starkare och viktigare än kärlek. För att återknyta till Erikssons analys av Kallifatides romaner vill jag säga att den kärleken som Manda och Malin under romanens gång längtar efter och strävar efter aldrig finner sig. Istället förstärks vänskapen. Det blir en skillnad mot beskrivningen av kärleksmotivet i Kallifatides romaner där passion och stark förälskelse beskrivs. Men Eriksson (2010, 13) beskriver också hur vänskapen i Kallifatides i *En kvinna att älska* är möjlig vilket gör att den ”suddar ut den omöjliga kärleken”. I vissa situationer är vänskapen mer värdefull än kärleken. Manda och Malin har alltid varandra och kanske inser de att det är bättre att vänta på den ofrivilliga förälskelsen som kommer när man minst anar det istället för att sträva efter att bli förälskad. Vänskapen är trots allt alltid möjlig.

Precis som Toijer-Nilsson (1984, 128) beskriver handlar Manda och Malins vänskap mycket om känslor och de följer den norm för hur vänskap mellan flickor beskrivits i äldre flickböcker. Dock är Manda och Malins vänskap inte alls knuten till hemmet vilket vänskapen mellan flickor var i äldre böcker. Till en början är Manda och Malin ett tydligt vänskapspar vilket följer normen om att flickor som är vänner i litteraturen ofta umgås två och två som Skjønberg (1972, 146) beskriver. Men i slutet av boken blir de en del av ett större kompisgäng.

2.2 Det är någonting som drar i mig

Det är någonting som drar i mig handlar om Andréa som bor på landsbygden med sin mamma som inte är så närvarande i hennes liv och har det tufft ekonomiskt. Andréas bästa kompis heter Anja. De har känt varandra sedan de föddes samma dag i rummen bredvid varandra på BB och har sedan dess gjort allt tillsammans. Anjas mamma är chef och raka motsatsen mot Andréas mamma. Hon lagar mat, skjutsar till träningar och köper alltid nya

kläder till skolavslutningen. Andréa sover ofta över hos Anja. Hon har en egen tandborste där och tillsammans tittar de på *Pocahontas*. Men Andréa längtar efter något mer än det. Hon vill vara någon som folk kommer ihåg och hon vill uppleva nya saker. Hon vill vara med Anjas storebror Danne, åka epa och gå på fester. Andréa lär känna Alex, en kille som kör epa. De driver runt tillsammans och äntligen känns det som att saker börjar hända. Andréa glider allt längre ifrån Anja. Hon börjar skolka från skolan och tillsammans med Alex gör hon allt som hon inte skulle ha gjort om hon fortfarande skulle umgåtts med Anja. De går på fest och badar i den iskalla älven och Anja säger att hon inte känner igen Andréa längre. I slutet av boken är Andréa på en fest med Alex. Där blir Andréa ensam med Anjas storebror Danne och han närmar sig henne sexuellt. Alex drar henne därifrån men Andréa vill att han ska låta henne vara. På skolgården möter sedan Andréa Anja som är med några andra kompisar. Anja tar med Andréa hem. Andréa förstår att både hon och Anja har vuxit och förändrats. Men hon har insett att det trygga är det mest värdefulla.

Vänskapsmotivet i *Det är någonting som drar i mig* syns först och främst genom vänskapen mellan Andréa och Anja. Andréa är bokens huvudkaraktär. Romanen är skriven i första person ur Andréas perspektiv. Det är tydligt att Andréa är huvudkaraktär då berättarperspektivet är hennes och det är hennes tankar och upplevelser som är i centrum och tar upp största delen av boken. Andréa är till en början en person som längtar efter att saker ska hända. Hon vill vara vuxen och cool och vill göra annat än att bara vara med Anja. Under berättelsens gång glider hon och Anja ifrån varandra och Andréa blir allt mer den där personen hon längtat efter att vara men i slutet av berättelsen tolkar jag det som att hon inser att det trygga ändå är det bästa. Hon är en person som utvecklas under berättelsens gång vilket gör henne till en tydlig huvudkaraktär.

Anja är en central bikaraktär i berättelsen. Jag skulle definiera Anja som en motspelare eller stödjande karaktär då hennes relation till Andréa är central i berättelsen. Genom Andréas perspektiv berättas hur Anja och Andréa varit kompisar sedan de föddes samma dag i rummen bredvid varandra på BB. Deras karaktärsdrag beskrivs genom deras relation till varandra. Genomgående i berättelsen är det Andréa som är aktiv och gör saker medan Anja är försiktig och motsträvig mot Andréas förslag. Andréa och Anja gestaltas genom sin relation till varandra och eftersom de under berättelsens gång håller på att glida isär blir deras skillnader allt mer framträdande. Vänskapsmotivet skildras ur Andréas perspektiv och vänskapen till

Anja ser hon på som något negativt då hon vill bort från vänskapen till Anja och uppleva något mer.

Andréa och Anja skiljer sig från varandra på många sätt vilket gestaltas genom dialog, handlingar och inre tankar. Genom Andréas tankar förstår man hur hon börjar inse att hon och Anja är olika varandra: ”Anja kunde prata med folk om ingenting. Hon kunde följa med någon hem efter skolan för att leka med någon hund, de kunde gå ut och gå med den hunden och bara gå. Jag var inte som dem” (Persson 2021, 24). Andréa beskrivs genomgående som orädd, initiativtagande och nyfiken medan Anja är tillbakadragen och försiktig. Ett exempel på hur detta gestaltas är genom hur de väljer att agera på helt olika sätt när de är vid en lada: ”Gå inte in där! sa hon. Varför? Det kan ju rasa. Och? Jag tog ett steg in, väntade på att Anja kanske skulle komma” (Persson 2021, 27). Anja frågar Andréa varför hon gick in i den fallfärdiga ladan och undrar om hon vill dö. ”Ibland kanske jag vill det”, svarar Andréa då (Persson 2021, 28). (Skjøsberg 1972, 146). Vänskapsrelationen mellan Andréa och Anja beskriver Andréa som framåt, nyfiken och sökande medan Anja är mer tillbakadragen och försiktig vilket stämmer överens med Skjøsbergs (1972, 146) iakttagelser av beskrivningar av vänskap mellan karaktärer som är olika varandra till sättet. De är olika varandra på många sätt men har ändå varit kompisar länge. Dock upplever jag att de i berättelsen upptäckt att de kanske är allt för olika varandra och att det kan vara en av anledningarna till att de börjar glida ifrån varandra.

En stor skillnad mellan Anja och Andréa är deras hemförhållanden som påverkar dem och deras liv till stor del. Anjas mamma är chef på arbetsförmedlingen och bryr sig mycket om sin dotter medan Andréas mamma har det svårt ekonomiskt och tar inte hand om Andréa. Andréa sover ofta över hos Anja när hon inte vill vara hemma och upplever där skillnaden mellan sin egen mamma och Anjas mamma som ständigt ger Anja kärlek:

Om kvällarna la Charlotte ut madrassen på golvet i Anjas rum och bäddade åt mig. Hon gjorde alla rörelser bestämt och med rak rygg. Innan hon skulle gå lutade hon pannan mot Anjas panna, höll händerna kupade över hennes kinder och sa: Mamma älskar dig, det vet du va? Och Anja nickade för hon visste att hennes mamma älskade henne mer än hon älskade någon annan. (Persson 2021, 13)

Det beskrivs som att Andréa upplevt att hennes mamma under barndomen inte riktigt brytt sig om henne. Hon har hört hur Anjas mamma beskrivit att Anjas ögon var stora och blå som stenarna i Spanien när hon föddes och vill ha samma uppmärksamhet av sin mamma.

Jag vet inte hur Anjas mamma kunde minnas saker så tydligt. Jag frågade mamma en gång, det var vinter och frosten låg över bilarna på gården, i mina händer en liten snöskyffel och i mammas en stor. Jag höll upp en vante för ansiktet och sa: Vad har jag för färg på ögonen? Sluta fjanta, sa hon och hivade snö åt sidan. Säg då, sa jag. Du har melerade, sa hon, olika färger i en enda sörja. (Persson 2021, 9)

Andréas mamma har tidigare jobbat på vårdcentralen i det lilla samhället men sedan den lade ner har hon varit arbetslös och bara varit hemma:

Sedan dess frågar folk överallt: Hur är det med Karin, det var längesedan jag såg Karin, du är lik Karin, men jag ville inte vara lik Karin. Jag ville vara lik någon som klarar sig själv. Någon som kan stå på två ben och bete sig som en vanlig människa. (Persson 2021, 26)

Andréa får ta hand om sin mamma och när hon kommer hem får hon plocka undan disk som mamman lämnat kvar i vardagsrummet: ”Hon hade väl suttit där hela dagen och väntat på att dagen skulle bli en ny dag” (Persson 2021, 21-22). Att Anja och Andréa är olika som personer tänker jag kan vara en produkt av deras hemförhållanden. Anja har lärt sig att vara ordentlig och försiktig medan Andréa inte fått samma kärlek och uppfostran. Anja och Andréas olika bakgrunder används för att förklara deras olikheter.

Vänskapsmotivet är framträdande i berättelsen genom Anja och Andréas vänskap som håller på att förändras. Som läsare förstår man att de trivs bra tillsammans sedan de var små men att de håller på att växa upp och gå åt olika håll. Andréa vill bli ”vuxen” och göra häftiga saker. Hon vill bort från det lilla samhället och uppleva nya saker:

En dag skulle jag också stå i klungor med färgat hår, vara på väg någon annanstans, långt bort från den här skiten. Folk skulle undra vart jag tagit vägen och sedan, längre fram i tiden skulle jag komma tillbaka och jag skulle vara någon annan då. Ingenting av mig skulle finnas kvar. Jag var någon man undrade vem hon var, och när jag sa: Det är jag, Andréa, skulle de bli förvånade och säga: Jaha, är det du, vad annorlunda du ser ut. (Persson 2021, 20-21)

Hon har en föreställning om hur livet skulle kunna bli och föreställer sig hur andra i framtiden ska komma att uppfatta henne. Hon förstår att hennes nya liv inte kommer att inkludera Anja.

Medan Anja är nöjd med livet som det är vill Andréa att saker ska förändras. ”Jag ville vara i elden, i mitten av det som brann” (Persson 2021, 57). Det beskrivs att Andréa börjar störa sig på Anja som hela tiden ska vara så duktig och ordningsam: ”Vadå, ska du vara nykter hela sjuan till nian? Anja drog med ena nageln under den andra så att smutsen pressades ut. De behöver ju inte veta att du dricker? sa jag. Det spelar väl ingen roll, sa Anja, *jag* vet ju att jag har druckit” (Persson 2021, 12). Här karaktäriseras både Anja och Andréa genom dialog.

Andrea och Anja befinner sig i en ålder då man går från att vara barn till att bli tonåring:

När jag blir vuxen ska jag bli arkitekt, sa hon. Vad är det? sa jag. Vet du inte vad arkitekt är? Jag ryckte på axlarna. Det är en sådan som bestämmer hur saker ska byggas. Hur kan du inte veta vad det betyder, sa hon, är du fem eller? Äldre än någon som hoppar hopprep på rasterna i alla fall, sa jag. Cool du är då, sa hon, som alltid kommer sent till skolan och bara sitter inne på rasterna helt själv. (Persson 2021, 27)

Deras vänskapsrelation är komplicerad och de har blivit allt mer olika som personer. Deras ”vuxenhet” syns på olika sätt. Anja har blivit äldre genom att kunna svåra ord och tänka på sin framtid medan Andréa går in i tonåren genom att sluta göra saker hon anser är barnliga och börjar bete sig som en tonåring. Andréa ser ner på Anja som hela tiden är så ordentlig och Anja ser ner på Andréa för att hon hela tiden vill verka vara så cool.

Anja gestaltas utifrån Andréas synvinkel. Andréa ser sig själv som mer vuxen än Anja och vill hela tiden bevisa för Anja att hon är tuffare än henne. ”Jag tittade på hennes vita t-shirt, hon hade inte ens fått bröst än” (Persson 2017, 67). Här beskrivs Andréas uppfattning av Anja som barnlig genom hennes utseende och genom att hon som berättare kommenterar hur Anja är. Andréa upplevs dock som osäker i sin övertygelse om att hon är mognare än Anja då hon behöver ljuga för att verka tuff:

Har du haft sex någon gång? sa jag. Va? svarade hon direkt. Ja, har du varit med en kille någon gång? Anja skakade på huvudet: Det är klart jag inte har, har du? Ja, sa jag. Hon såg på mig med en ny blick. Vadå, vem? Min kusin, sa jag, vi har gjort det en gång, det var okej. Jag hade inte planerat att ljuga, mina kusiner var de enda som Anja inte visste vilka det var. (Persson 2021, 36)

Hur Andréa och Anja pratar med varandra och vad de berättar för varandra och inte är ett intressant sätt vänskapsmotivet används för att gestalta karaktärerna. På ett sätt är Anja en trygghet för Andréa då hon kan berätta det mesta för henne. Men samtidigt känner hon att hon

måste hävda sig för att visa att hon är tuffare än Anja. Jag upplever det som att hon inte vill att Anja ska förstå hur hon har det hemma då hon inte vill att Anja ska äta mat hos henne och träffa hennes mamma. Hon vet att Anja har en mamma som alltid bryr sig och tar hand om henne och vill inte visa att hennes mamma bara är hemma och inte alltid gör det en mamma ska göra. Andréas mamma har inte råd att köpa nya kläder till henne. Vid ett tillfälle frågar Andréa sin mamma om pengar:

Vad ska du ha det till? sa hon. Jag öppnade skafferiet trots att jag visste att det inte fanns ett skit däri. Jag glömde min jacka någonstans igår, sa jag. Du glömde din jacka? sa mamma som om hon var helt jävla döv. Ja, jag glömde min jacka, har du hört det någon gång? Att man kan glömma sin jacka om man går utanför sitt hem. Om man inte sitter inomhus hela tiden om ett psyko. (Persson 2021, 59).

Andréa blir arg på sin mamma och skäms för henne. Trots sina skamkänslor för mamman väljer hon att ta med ett papper från socialtjänsten hennes mamma fått till Anja för att få hjälp med vad hon ska fylla i. Eriksson (2010, 9) beskriver att Kallifatides roman *De sju timmarna i paradiset* beskriver tankar kring vad man kan berätta om för sina vänner och inte. I den här delen av *Det är någonting som drar i mig* beskrivs hur Andréa i vissa situationer väljer att berätta även saker som är privata för Anjas familj. Men ibland verkar hon vilja dölja hur hon har det hemma med sin mamma. Andréa sover ofta över hos Anja och jag uppfattar det som att det blir en trygghet för henne att vara hemma hos Anja när det är jobbigt hemma. Samtidigt vill Andréa bort från tryggheten och uppleva något nytt.

Rimmon-Kenan skiljer på indirekt och direkt karaktärisering. Genomgående i *Det är någonting som drar i mig* karaktäriseras karaktärerna genom sin vänskap. Som läsare bygger man upp en bild av dem genom hur de pratar, hur de betar sig, deras inre tankar och deras bakgrund. Därför karaktäriseras de främst på ett indirekt sätt.

Vänskapsmotivet i berättelsen framträder också genom vänskapen mellan Andréa och Alex. I en del av berättelsen blir Anja mer perifer och vänskapen till Alex får en större roll.

Karaktärernas status ändras under berättelsens gång. Andréa och Alex träffas en dag utanför ungdomsgården och Andréa åker med i hans epa. Med Alex kan Andréa vara den hon drömt om att vara och saker börjar äntligen hända. Alex gestaltas genom vänskapsmotivet då han blir den vän som ersätter Anja och kontrasterar mot henne. Alex är precis som Anja en bikaaktör men då han inte är lika central för handlingen som Anja skulle jag beskriva honom

som en sidokaraktär. Alex är med i en del av handlingen men är inte lika central för hela berättelsen som Anja. Alex används för att skapa kontrast till Andréas relation till Anja. Alex är allt Anja inte är. Alex och Andréa har liknande hemförhållanden och kan därför känna sig hemma med varandra. Deras vänskap är kravlös och Alex hänger med på de galna idéer Andréa får vilket Anja inte skulle ha gjort. Alex och Andréa förstår varandra:

Jag sover bäst om dagarna, sa han. Jag nickade, förstod vad han menade. Jag sover också ibland på dagarna. Visst är det lättare då? sa han, log nu. Ja, på natten är det som att allt börjar, jag vill ut, jag vet inte till vad jag vill ut till men det känns som att det är något man missar. (Persson 2021, 70)

Thomason (2015, 234-235) menar att vänskapen mellan Emma och Miss Taylor i Austens roman *Emma* aldrig kan bli äkta vänskap då de inte är likvärdiga eftersom Miss Taylor är Emmas guvernant. Kanske upplever Andréa att hon och Anja inte är likvärdiga då de har olika bakgrunder och familjesituationer. Likt Miss Taylor är underlägsen Emma då hon är tjänstefolk kan det vara så att Andréa känner sig underlägsen Anja då Andréas mamma har det tufft ekonomiskt och inte är lika kärleksfull och omhändertagande som Anjas mamma. Kanske fungerar vänskapen med Alex bättre än den med Anja eftersom de är mer likvärdiga. De har liknande familjesituationer och klarar sig mycket själva vilket gör att de förstår varandra. Med Alex är det okej att inte alltid göra ”rätt” och Andréa känner sig fri med Alex. Alex förändrar Andréa. Tidigare var hon en person som drömde om förändring och längtade efter framtiden men Anja höll tillbaka henne. Genom sina handlingar förstår man att hon nu gör det hon vill göra utan att bry sig om vad andra ska tycka. Ett exempel på det är när hon går och köper en blondering och färgar håret.

Trots att Andréa och Anja glidit ifrån varandra är det tydligt att de är viktiga i varandras liv. När Andréa varit på fest med Alex funderar hon på vad Anja skulle ha tyckt: ”Tänk om Anja hade sett mig igår, hon hade hatat det där. Fyllan och slagsmålen och den kraschade rutan. Hon hade sagt att det är folk som inte förmår ta hand om sig själva, men hur ska man klara av att bära allt då?” (Persson 2021, 79). När Andréa har skolkat från skolavslutningen hör Anja av sig:

När jag kom hem på eftermiddagen hade jag ett missat samtal från Anja. Jag ringde inte tillbaka men hon ringde igen. Var har du varit idag? sa hon. Jag var sjuk, sa jag. Alla har frågat efter dig, sa hon, men det var bara något hon sa. Det kändes så konstigt, sa hon, att jag inte visste var du var. Jag brukar alltid veta var du är, vad du gör, nu vet jag inget längre. (Persson 2021, 85)

Båda vet att någonting har förändrats mellan dem. Andréa upplevs som att hon tycker det är skönt att slippa vara med Anja men de båda saknar ändå varandra på något sätt. I slutet av boken när Andréa är på en fest och blir ensam med Danne närmar han sig henne sexuellt. Andréa har haft en längtan att vara erfaren på flera plan och har drömt om att hon och Danne skulle kunna bli något mer. Hennes nya upplevelser gör också att hon kommer allt längre ifrån Anja. Danne har fått Andréa att känna sig åtrådd men samtidigt finns det något hotfullt i hans sätt att närma sig henne:

Jag mindes hur Danne sett på mig sedan den där dagen i ladan, min kropp som ändrades, hur han snurrat mig runt och fick mig att känna att jag fanns. Också nu, hans fingrar som varit överallt på den. Hur han tagit allt från mig, min midja, min mun, mina hemligheter som jag delade med Anja i någon av bilarna på gården. Vad visste Anja om mig nu? Vad visste jag om henne? (Persson 2021, 116)

Vid det här tillfället avbryts Danne och Andréa av Alex som vill att Danne ska låta henne vara. Han förstår att Danne skulle kunna gå för långt och att Andréa som har en inre längtan efter att vara någon annan kanske skulle kunna låta honom göra något hon egentligen inte vill. Det är här vänskapen mellan Andréa och Alex tar slut. Andréa vill inte att Alex ska rädda henne. ”Jag tänker gå nu”, säger hon (Persson 2021, 117). På skolgården möter hon Anja och följer med henne hem. Att Andréa beskriver hur det var ”något med Anjas rörelser som påminde om Pocahontas” tolkar jag som att hon får återuppleva tryggheten i att vara med Anja istället för Alex eller Danne (Persson 2021, 119). Andréa förstår att Anja har förändrats. Hon har skaffat lås på dörren till sitt rum, fått en större säng och fått mens. De båda har förändrats och fått nya erfarenheter men samma trygghet finns kvar. Trots det måste Andréa ljuga om att hon också har fått mens. Hon vill ju fortfarande vara den där coola, vuxna personen. Nästa morgon går Andréa hem tidigt innan Anja har vaknat och hemma finns mamma som trots sina brister också är någon form av trygghet. Både Anja och Andréa har förändrats under tiden de inte umgått så mycket vilket visar att de båda är dynamiska karaktärer som genomgått en kronologisk förändring. Till en början var Andréa en person som längtade efter förändring när hon sedan gjorde verklighet av sin längtan träffade hon Alex och fick uppleva det hon längtat efter. Det gjorde att hon förändrades. Men när hon har upplevt annat än hon gjort tidigare förstår hon att det kanske inte var bättre än det hon hade innan.

2.3 *En helt vanlig supernova*

En helt vanlig supernova handlar om Filip som precis börjat sjua. Han har kommit ut som trans och nu har de flesta vant sig vid att han är kille och inte tjej som alla trodde förut. Tidigare har han varit kompis med Marcus och Elsa men nu har Marcus flyttat och Elsa har hittat nya kompisar. Filip känner sig ensam och det finns de som retar honom för att han är trans. Men en dag börjar Alva i Filip's klass. Alva är annorlunda mot alla Filip känner. Hon både klär sig och beter sig annorlunda och dessutom verkar hon vilja vara kompis med Filip. Men bara när de andra i skolan inte ser. Ibland hör Alva av sig och vill träffa Filip. De har roligt tillsammans men i skolan ignorerar Alva honom. Filip vill vara kompis med Alva men förstår att hon skulle bli lika utstött som honom i skolan om hon visade att de är kompisar. En dag blir Filip och Alva inlåsta i redskapsförrådet i gymnastiksalen. De klättrar ut genom fönstret och bestämmer sig för att ta bussen till Filip's syster som bor i Örebro. Där kan de vara med varandra utan att någon bryr sig och Filip börjar också inse att han kanske är kär i Alva och undrar om hon känner likadant. Efter ett tag förstår Filip att Alva besvarar hans känslor och när det blir sommarlov kan de umgås utan att behöva träffa någon från skolan. Men när Filip en dag stöter på Alva utanför kiosken är hon med de populära från skolan och låtsas inte om Filip. Albin och Theo från skolan förnedrar Filip men Alva säger inget. Filip förstår att han och Alva aldrig kan bli ett par och att han inte kan lita på Alva. Men när han kommer hem efter att ha hälsat på Marcus i Stockholm löser sig allt. Alva står upp för sina känslor för Filip och det visar sig att folks uppfattningar kan förändras.

Vänskapsmotivet i *En helt vanlig supernova* framträder främst genom vänskapen som under bokens gång utvecklas mellan Filip och Alva men också genom Filip's tidigare vänskapsrelationer med Marcus och Elsa.

Huvudkaraktären i romanen är Filip då berättelsen är skriven i första person ur Filip's perspektiv. Alva är en central biskaraktär och berättandet fokuserar på viktiga händelser som har med deras relation att göra. I *En helt vanlig supernova* är det Alva som presenteras först även om det sker utifrån Filip's perspektiv. När boken tar sin början har Alva precis börjat i Filip's klass. Hon sticker ut från mängden med sin klädsel och alla i klassen vill vara med henne. När Filip sitter ensam vid ett bord i matsalen kommer hon och sätter sig bredvid honom fast Filip inte förstår varför Alva vill vara med honom. Timgren använder sig av indirekt karaktärisering för att beskriva Alva. Utifrån Filip's synvinkel förstår man att hon är

klädd i en lila klänning med en skjorta med stjärnor på över. Alvas klädsel gör att man som läsare uppfattar henne som en tjej som vågar sticka ut från mängden. Även Alvas handling i situationen, att hon sätter sig vid samma bord som Filip som är den i klassen ingen vill vara med, visar att hon inte bryr sig om vad andra tycker om henne. Eftersom Alva beskrivs ur Filip's perspektiv används här den begynnande vänskapen mellan dem för att beskriva Alva. Redan i början av berättelsen blir Filip nyfiken på Alva och hoppas att hon ska vilja vara kompis med honom.

Tidigare var Filip kompis med Elsa och Marcus. Men sedan flyttade Marcus till Stockholm och Elsa började umgås med andra istället. ”Filip-Marcus-Elsa - kompisar för alltid - slutade vara för alltid. Och jag blev Filip - bara Filip” (Timgren 2022, 6). Så beskriver Filip det. När Filip sedan börjar sjua har han ingen att umgås med. Han är ledsen över sin ensamhet: ”Regel nummer tre för att överleva högstadiet: minns inte. Minns till exempel inte Marcus och Elsa halvliggande på min säng med munnarna fulla av chips en vanlig dag efter skolan förra våren” (Timgren 2022, 8). Filip beskrivs genom sin tidigare vänskap genom att man förstår att han inte alltid varit utstött i skolan men är det nu. Eftersom han tidigare haft vänner förstår man att han saknar hur det var förut. Marcus och Filip hade liknande intressen. De gillade båda att läsa om rymden och hade roligt tillsammans. Filip, Marcus och Elsa hade alltid varandra men nu har allting förändrats. Marcus har flyttat och Elsa vill hellre vara med andra. Det finns ingen annan som delar Filip's rymdintresse vilket gör att han blir annorlunda i skolan. Marcus och Elsa skulle kunna definieras som sidokarakterer. Jag tänker mig att Marcus och Elsa beskriver Filip som karakter genom att man som läsare genom dem förstår hur hans liv varit tidigare och att han har gått från att ha kompisar till att bli ensam. Karaktererna runt omkring Filip behövs för att man ska få en tydligare bild av honom som protagonist.

Filip's rymdintresse karakteriserar honom som person. Det beskrivs att han är intresserad av rymden och att han delade det intresset med Marcus. De andra i skolan tycker att hans intresse är tontigt vilket är en anledning till att han är utstött. Men samtidigt är rymden hans trygghet och något som gör att han känner sig mindre ensam då han tänker att universum är så stort vilket gör att allt som kan kännas så stort och jobbigt i hans liv i ett större perspektiv blir betydelselöst. Rymdintresset yttrar sig genom att han har rymdplanscher på väggen i sitt rum och beskriver att han brukar läsa om rymden på rasterna när han inte har någon att vara med.

Filips status i skolan har förändrats sedan han blev övergiven av Marcus och Elsa. Han blir retad för att han är trans och inte heller de som inte retar honom vill vara med honom av rädsla för att själva bli utsatta. När Alva i början av berättelsen verkar vilja vara kompis med Filip och sätter sig hos honom i matsalen uppfattas hon som en person som en självsäker person. Men sedan påverkas också hon av de andra i klassen som tycker att Filip är töntig. Hon börjar umgås med de populära i klassen och ignorerar Filip, som om de inte alls hade roligt tillsammans. Genom Filips tankar förstår man att han är medveten om sin roll i skolan:

För det här är verkligheten. Och i verkligheten måste man välja. Antingen är man kompis med Filip, killen som sitter ensam i biblioteket på rasterna och läser om rymden. Och då är man ingen annans kompis. Eller så är man kompis med Wilma och Alicia och alla andra. (Timgren 2022, 25)

För Filip blir det som att rymden är hans sällskap när han är ensam samtidigt som han vet att det gör honom töntig att vara intresserad av rymden.

Både Alva och Filip karaktäriseras genom sin otydliga vänskapsrelation. Alva beskrivs ur Filips perspektiv som cool och annorlunda. Han vill vara med henne men vågar inte riktigt för han vet inte om hon kommer att gå tillbaka till de andra i klassen igen och strunta i honom. I skolan försöker han ta kontakt med Alva men andra tittar konstigt på honom och han blir osäker. Filip och Alva gestaltas genom sina olikheter. Filip är lugn, tillbakadragen och tyst. I skolan ses han som töntig och är utfrysad. Alva däremot är en person som syns och hörs och är en person som alla vill vara med.

När Filip och Alva väl är tillsammans har de roligt och Filip känner att han kan vara sig själv. Efter att ha ignorerat Filip i skolan hör Alva av sig och frågar om de ska ses. De köper godis och går ner till ån. Men Filip känner sig fortfarande osäker på om de är kompisar eller inte. Efter det hoppas Filip att Alva ska höra av sig igen: ”Fast varför skulle hon det? Vi har bara ätit godis vid ån en gång och imorgon är det skola igen och vi kommer troligen inte ens prata vid skåpen. Så det är bara logiskt att hon inte har skrivit” (Timgren 2022, 44). Bilden av Alva förändras genom bokens gång. Från att till en början beskrivits som någon som inte bryr sig om vad andra tycker gestaltas hon nu som en osäker person som lägger mycket vikt vid att vara kompis med rätt personer. Flera gånger vill Alva umgås med Filip men sedan ignorerar hon honom i skolan. Detta är en handling som upprepar sig under berättelsens gång och gör att Alva gestaltas som osäker och opålitlig. Eftersom Alva är opålitlig kan Filip aldrig riktigt

känna trygghet med henne. Jag upplever det som att Alva vill vara med Filip men att hon känner att hon inte kan det i skolan eftersom det skulle göra att hon inte får vara med de populära i klassen. För Alva blir det ett dilemma hur hon ska förhålla sig till Filip vilket leder till att hon betar sig taskigt mot honom genom att ignorera honom i skolan.

Vänskapsmotivet används för att gestalta Filip personlighet. Han vågar stå upp mer för vem han är då han kommit ut som trans. Tidigare, när han var kompis med Marcus och Elsa, hade han alltid deras stöd och vågade då vara sig själv. Han fortsätter vara den han är även när han är ensam: ”När jag hatar högstadiet som mest för att Marcus har flyttat och jag har blivit över vid ett eget bord i matsalen, då är det ändå en sak som är bra: jag är i alla fall mig själv” (Timgren 2022, 48). Eftersom *En helt vanlig supernova* är skriven i första person ur Filip perspektiv är en stor del av boken hans inre tankar. Genom hans tankar får man lära känna honom som person och förstår att när han är sitt riktiga jag mår han bra trots ensamheten. Och även om Alva inte alltid vill vara hans kompis får hon honom att känna hopp.

En dag springer Alva ikapp Filip efter skolan och pratar med honom igen. Genom denna handling visas att hon egentligen vill vara kompis med Filip men inte vågar då hon oroar sig för vad de andra i klassen ska tycka. När de är på väg hem från skolan ser de några av de som brukar vara taskiga mot Filip och då gömmer de sig bakom en buske. Trots att Alva absolut inte vill att någon ska veta att de umgås följer han med henne hem. Han mår bra de korta stunder han får vara med Alva:

Allt känns liksom överkligt. På ett bra sätt. För att A: jag sitter på sängen i Alvas rum och äter en underlig bulle med hallon och lakrits. Och B: Alva sitter här bredvid mig. Och C: Alva verkar tycka att det är normalt. Hon bara tar stora tuggor av sin bulle och tittar på mig i smyg. Som om hon gillar att just jag sitter här. (Timgren 2022, 67)

Vänskapen mellan Alva och Filip visar att han verkligen vill ha någon att umgås med då han är med henne även fast hon sedan inte bryr sig om honom.

Till en början upplevs relationen mellan Filip och Alva som en vänskapsrelation. Men det går också att tolka det som att kärlek håller på att växa fram mellan dem. Alva och Filip sitter bredvid varandra i Alvas säng: ”Hon sitter så nära att hennes arm trycks mot min. Och jag hoppas att hon ska sitta kvar för min arm har liksom blivit beroende” (Timgren 2022, 71).

Alva öppnar upp sig för Filip och berättar om vad som hände på hennes förra skola som gjorde att hon var tvungen att byta skola. Hon berättar om hur hon var kär i Zacke i hennes klass men att hennes kompisar Oskar och Maja bestämde att hon inte fick vara ihop med Zacke eftersom Maja varit kär i honom innan. ”Det var Maja och Oskar som bestämde mest. Det var jag som ... bestämde minst”, förklarar hon (Timgren 2022, 69). Sedan började Oskar och Maja skriva elaka saker till Alva vilket gjorde att hon blev ensam och till slut blev tvungen att byta skola. När Alva berättar om varför hon bytte skola får man en större förståelse för hennes beteende. Man förstår att hon inte vill bli utsatt för samma sak igen och att det är därför hon beter sig som hon gör mot Filip. Eftersom Alva beskrivs utifrån Filips perspektiv blir dialogen dem emellan viktig för gestaltningen av Alva som karaktär. Filip beskrivs som omtänksam och engagerad i Alvas känslor genom sin reaktion på det Alva berättar. Det görs genom direkt karaktärisering då det skrivs rakt ut att han blir arg. Alva och Filips relation används här för att gestalta karaktärerna både genom att Alva och Filips relation förstärks då Alva anförtror sig till Filip och då Alva berättar om hur hennes tidigare vänskapsrelationer påverkat henne.

Vänskapsmotivet används även för att gestalta karaktären Elsa. Filip och Elsa var tidigare nära vänner men efter att Marcus flyttade började Elsa umgås med andra i skolan. När Elsa och Filip blir indelade i samma grupp när de ska göra en laboration i skolan blir det tydligt hur deras relation har förändrats. ”Det blir säkert bra. Eller jag menar, ingenting blir bra ändå. Och det är inte ditt fel att du inte tycker att det är kul att göra saker med mig längre, så sluta se ut sådär”, tänker Filip (Timgren 2022, 52). Å ena sidan kan Elsa uppfattas som taskig då hon inte vill vara med Filip längre. Men å andra sidan står hon upp för Filip när andra är taskiga mot honom trots att de inte längre är kompisar. När Elsa står upp för Filip kontrasterar hennes beteende mot Alvas vilket gör att man upplever Elsa som någon som bryr sig mer om Filip. Elsa gestaltas genom Filips syn på henne. Filip beskriver henne som en tjej med ”tuff stil, en som gör sin egen grej, fast samtidigt snygg” (Timgren 2022, 81).

Under berättelsens gång blir det allt mer tydligt att relationen mellan Filip och Alva bygger på kärleks känslor. Men vänskapsmotivet är en del av kärleken. Filip tänker:

Om jag blir kär i nån, inte för att jag skulle bli det alltså, förrän om typ hundra år, om så länge att det inte är lönt att tänka på, men om. Då kan det inte vara i Alva. För Alva är... Alva, och jag är en sån man inte kan bli kompis med ens. (Timgren 2022, 101)

Kärleken mellan Filip och Alva är omöjlig eftersom den skulle göra att ingen skulle vilja vara kompis med Alva heller. Erikssons analyserar Theodor Kallifatides romaner utifrån kärleks- och vänskapsmotivet och Eriksson (2010, 11) nämner att det i Kallifatides romaner finns ett krig mellan vänskapen och kärleken. Jag anser att ett liknande krig utspelar sig i *En helt vanlig supernova*. Vänskapen mellan Alva och Filip utvecklas till kärlek. De vill vara tillsammans men det går inte på grund av att Alva då skulle förlora sin vänskap till Wilma, Alicia, Albin och Theo i klassen. Kriget mellan vänskapen och kärleken sårar Filip gång på gång och snart vet han inte om han kan lita på Alva. I Kallifatides handlar det enligt Eriksson (2010, 6-14) om lögn, otrohet och svek som gör att relationerna omöjliggörs. Det finns en ”vuxenhet” i de problem som är kopplade till kärleks- och vänskapsmotiven i Kallifatides romaner. I Timgrens roman däremot handlar svårigheterna kring Filip och Alvas relation om andras syn på dem. Karaktärerna är i en fas i livet där de påverkas mycket av vad andra tycker och tänker vilket blir ett hinder i deras relation. Det finns en osäkerhet i hur de ska uppfattas av andra och hur deras status i skolan ska påverkas av att de är tillsammans som omöjliggör deras relation. I Kallifatides romaner menar Eriksson att andra frågor står på spel vilket är ett resultat av att hans romaner skildrar vuxna karaktärs kärleksproblem. En skillnad mellan Kallifatides verk och Timgrens ungdomsroman är också att det i *En helt vanlig supernova* är samma personer som först är vänner och sedan blir kära i varandra. Kriget mellan vänskapen och kärleken finns inom samma relation medan det i Kallifatides romaner handlar om intriger kopplat till kärlek och vänskap mellan olika personer.

Eriksson (2010, 12) beskriver även att Kallifatides skriver om att man inte kan vara vän med någon som man inte tycker om men det går att vara kär i någon som är elak mot en. Genom sina handlingar karaktäriseras Alva som en person som är taskig mot Filip. Ena stunden vill hon vara med honom men i nästa låtsas hon inte om honom. Trots att Alva är elak är Filip kär i henne. När Filip stöter på Alva utanför kiosken är hon med Wilma, Albin och Theo. Hon hälsar inte ens på Filip. Albin och Theo håller ut läsk Filip köpt och stampar på hans chipspåse:

Och medan de gör det sitter Alva kvar där i gräset och pratar med Wilma. Utan att så mycket som lyfta blicken.

Som om det som händer inte händer. Som om hon aldrig sett mig förut.

Albin stampar igen och igen på chipspåsen på asfalten. För varje stamp smulas sommaren sönder.

Stamp.

Aldrig mer bada med Alva mitt i natten.

Stamp.

Aldrig mer cykla till henne det snabbaste jag kan.

Stamp.

Aldrig mer sova hos henne. Aldrig mer hennes ansikte nära mitt. Aldrig mer våra händer som krocker i godispåsen.

Stamp. (Timgren 2022, 166)

Tidigare har Filip alltid godtagit att Alva är taskig mot honom och fortsätter att vara med henne i alla fall. Men här kommer en vändpunkt där Filip förstår att han inte kan lita på Alva och att det aldrig kommer kunna bli de två. Det finns en dubbelhet i karaktäriseringen av Alva. Filip är kär i henne och tycker om henne. ”Att titta in i Alvas ögon är som att se in i framtiden, in i en ny värld jag inte vet nåt om men redan älskar” (Timgren 2022, 123). Stundtals uppfattas hon som påhittig, rolig, spännande och intressant. Men när hon betar sig taskigt mot Filip uppfattas hon som elak. Alva porträtteras utifrån Filips perspektiv och som läsare sätter man sig in i Filips känslor.

Alvas elaka beteende mot Filip är en följd av det hon varit med om på sin förra skola. Filip förstår varför hon betar sig som hon gör. Det beskrivs genom hans tankar efter det som hände vid kiosken och gestaltar Filip som en person som är förstående:

Det är inte det att jag inte förstår varför hon hellre vill vara vid kiosken med Wilma och Albin och Theo än med mig. Varför hon inte... försvarade mig. Jag fattar precis. Alva var helt ensam, då i höstas när hennes gamla vänner skrev taskiga saker om henne. Hon fick äntligen nya kompisar på vår skola. Och Wilma och Theo och Albin är såna som bestämmer. Om inte de vill hänga med Alva längre kanske ingen vill vara kompis med henne. (Timgren 2022, 169)

Alva påverkar Filip på flera sätt. Hon får honom att förändras som person. Hans ensamhet blir inte lika tung att bära när han ibland har Alva att umgås med: ”Om jag inte hade gått dit då när vi sågs vid ån. Om hon inte hade rymt med mig till Örebro. Då hade jag fortfarande legat ensam på mitt rum nu och stirrat på rymdplanschererna ovanför sängen” (Timgren 2022, 157).

När Filip hälsar på Marcus i Stockholm säger han att Filip har förändrats. Efter att ha träffat Alva har Filip blivit en mer öppen person som vill testa på nya saker. I början av boken är Filip ensam och ledsen. Ett hopp om vänskap tänds när han träffar Alva för första gången. Trots att Alva är taskig och ignorerar honom i skolan vill han träffa henne de gånger hon hör av sig. Men i slutet av boken står han upp för sig själv på ett annat sätt än han gjort tidigare. Filip är en dynamisk karaktär som utvecklas både kronologiskt genom att tid går men också etiskt då han börjar tänka på ett nytt sätt.

I Stockholm får Filip uppleva hur det är att ha vänner som bryr sig om en. Marcus vill hjälpa Filip med Alva: ”Han får den där minen han har när han bryr sig jättemycket om nåt han inte kan göra nåt åt” (Timgren 2022, 186-187). Vänskapsmotivet används för att gestalta Marcus kompisar som de umgås med. De gestaltas genom kontrasten mellan dem och de elaka klasskamraterna. Marcus kompisar tycker att Filip är spännande och är snälla mot honom. ”Det borde alltid finnas ett gäng som Marcus kompisar att hänga med. Såna som liksom verkar tycka allt jag säger är spännande. Tvärtemot hur allt är hemma” (Timgren 2022, 182). Att det beskrivs hur Filip när han umgås med Marcus och hans kompisar får uppleva en vänskap i ett större gäng går att koppla till det Skjøsberg och Boglind och Nordenstam beskriver kring att vänskap bland killar i litteraturen ofta beskrivs som en vänskap mellan större gäng. I Filips tidigare vänskapsrelationer har han varit en del av ett litet gäng tillsammans med Marcus och Elsa men nu blir han inbjuden till att umgås med ett killgäng. Eftersom Marcus kompisar inte vet något om hur han har det i skolan och att han är trans känner han sig också mer accepterad.

I slutet av boken, när Filip kommit hem från Stockholm, ringer Alva på hemma hos honom och han förstår att hon kanske vill säga förlåt. ”Tänk om Alva faktiskt har ändrat sig? Om hon hellre vill vara ihop med mig ... än vara kompis med några som inte verkar tycka att hon får vara tillsammans med vem hon vill?” (Timgren 2022, 196). Men Filip förmår sig inte att öppna dörren och Alva cyklar därifrån. När Filip sedan cyklar hem till Alva är hon inte där men hennes mamma berättar att hon är i parken med Wilma och de andra. Filip bestämmer sig för att cykla till parken och gå fram till Alva och när han gör det är första gången Alva står upp för att hon vill vara med Filip inför sina kompisar. Hon tar honom i handen och tillsammans går de för att köpa glass. Att Alva och Filip äntligen kan vara tillsammans beskriver Filip som något otroligt: ”Det här är som att en ny supernova dyker upp på himlen”

(Timgren 2022, 204). Här återkommer Filips rymdintresse genom att han beskriver sina känslor genom begrepp kopplade till rymden.

Alva och Filip har kommit underfund med att folk kan förändras. Egentligen är det inte en så stor grej för alla andra att de två är tillsammans. Alla har sina egna bekymmer. Att folk varit taskiga mot Filip och att Alva inte vågat erkänna att hon tycker om honom har hela tiden berott på oro för vad andra ska tycka: ”Alla har bara tyckt en massa saker om dig och mig, inte för att dom bryr sig egentligen, utan för att dom tror att Theo ska tycka nåt. Och så tycker Theo egentligen ingenting” (Timgren 2022, 206). Alva har insett att det är Filip hon vill vara med och att det inte var rätt att hon strävade efter att de som egentligen är taskiga skulle tycka om henne. När romanen avslutas befinner sig Alva och Filip tillsammans i Filips rum med rymdplanscherna. Alva är nyfiken och Filip blir glad över att hon inte tycker att det är töntigt att han gillar rymden. ”Alva är här. I mitt rum. Det känns bara bra, vanligt bra. Jag menar, hon är ju som jag, bara en helt vanlig alien, eller en supernova. En helt vanlig supernova” (Timgren 2022, 213).

2.4 Jämförelse av vänskapsmotivet

I analyserna av hur vänskapsmotivet framträder i ungdomsromanerna *Vi ska ju bara cykla förbi*, *Det är någonting som drar i mig* och *En helt vanlig supernova* har jag utgått från Ekholms (2019, 55) definition av begreppet motiv. Han beskriver ett motiv som ett mönster, schema eller ämne som kan återfinnas på olika textställen och analyserna av verken visar att vänskap är ett framträdande motiv i alla tre verken som har stor inverkan på handlingen. Eriksson (2019, 56) beskriver att det viktigaste motivet kan kallas för huvudmotiv. Jag anser att vänskap kan ses som huvudmotiv i både *Vi ska ju bara cykla förbi* och *Det är någonting som drar i mig* eftersom verkens hela handlingar kretsar kring relationerna mellan Manda och Malin i den förstnämnda romanen och Andréa och Anja i den andra romanen. Men eftersom vänskapen övergår i kärlek i *En helt vanlig supernova* anser jag inte att vänskap är huvudmotiv i den romanen även om vänskapsmotivet är ett viktigt motiv i romanen som har ett samband med kärleksmotivet.

Alla tre verken beskriver en vänskapsrelation mellan huvudkaraktären och en central bikaaktär. I *Vi ska ju bara cykla förbi* är det vänskapsrelationen mellan Manda och Malin som är i centrum, i *Det är någonting som drar i mig* handlar det om Andréa och Anja och i *En*

helt vanlig supernova är relationen mellan Filip och Alva central. En likhet mellan *Vi ska ju bara cykla förbi* och *En helt vanlig supernova* är att vänskapen uppstår i och med att en ny person börjar i klassen. I den förstnämnda boken beskrivs hur Manda och Malin lärde känna varandra när Malin började i Mandas klass och den andra boken inleds med att Alva börjar i Filip's klass och han hoppas kunna få en vän i Alva. I *Det är någonting som drar i mig* däremot har Andréa och Anja känt varandra sedan de föddes. Manda och Malin har en stark vänskapsrelation och de gör hela tiden saker tillsammans vilket gör vänskapen central för hela handlingen. I *Det är någonting som drar i mig* är det centrala i handlingen hur Andréa glider ifrån Anja då hon längtar efter något annat. Vänskapsmotivet är en viktig del av handlingen i *En helt vanlig supernova* genom hur berättelsen beskriver Filip's ensamhet och hur han hoppas på att Alva ska vilja vara med honom.

Men vänskapsmotivet framträder även genom andra vänskapsrelationer. I den förstnämnda boken blir Manda och Malin i slutet en del av Mandas systers kompisgäng. Hur Mandas tidigare kompisrelation till Becka och Leila beskrivs kan liknas vid hur Filip's tidigare vänskapsrelation till Marcus och Elsa lyfts fram i *En helt vanlig supernova* som ett sätt att visa hur saker och ting var tidigare. I *Det är någonting som drar i mig* utvecklar Andréa en vänskapsrelation med Alex. Relationen mellan Andréa och Alex är en viktig del av berättelsen medan de perifera vänskapsrelationerna i *En helt vanlig supernova* och *Vi ska ju bara cykla förbi* inte tar upp en så stor del av handlingen. Vänskapen mellan Andréa och Alex är även viktig för karaktäriseringen av Anja eftersom hon och Alex kontrasterar mot varandra på många sätt. I *Det är någonting som drar i mig* finns ett klassperspektiv som påverkar vänskapen mellan Anja och Andréa som jag i analysen kopplar till Thomasons beskrivning av vänskapen i Austens *Emma*. Klassperspektivet är något som inte återfinns i de andra två romanerna.

En intressant skillnad mellan de valda verkens beskrivning av vänskapen är vänskapens relation till kärleken. Filip och Alvas relation i *En helt vanlig supernova* utvecklas till kärlek vilket de andra romanernas vänskapsrelationer inte gör. Kärleken är dock framträdande även i *Vi ska ju bara cykla förbi* och *Det är någonting som drar i mig* men kopplas till vänskapen på andra sätt. Manda och Malin letar efter varsin romans och tar hjälp av varandra i sitt mål att få killarna de spanat in att bli intresserade av dem. Men samtidigt gör jakten på kärlek att de blir osams. Kärleken är inte lika framträdande i *Det är någonting som drar i mig*. Jag upplever snarare att Andréa längtar efter att uppfattas som vuxen och en del av det är att hon vill bli

mer erfaren på ett sexuellt plan. På ett sätt finns en likhet i att kärleken är en del av längtan bort i både *Vi ska ju bara cykla förbi* och *Det är någonting som drar i mig*. I mina analyser har jag kopplat sambandet mellan vänskaps- och kärleksmotivet i Strömberg och Timgrens romaner till Erikssons analys av Kallifatides verk. Som jag beskriver lyfter Eriksson (2010, 5) fram att Kallifatides menar att förälskelse inte är något man kan sträva efter. Det är någonting som kommer till en ofrivilligt. En skillnad mellan relationen mellan Filip och Alva i *En helt vanlig supernova* och Manda och Malins strävan efter kärlek i *Vi ska ju bara cykla förbi* är att kärleken mellan Filip och Alva är ofrivillig medan Manda och Malin försöker skapa en förälskelsekänsla. Filip och Alva blir kära i varandra trots att de vet att deras kärlek är omöjlig. De kan inte rå över sina känslor och allting blir jobbigt eftersom de vet att de inte kan vara tillsammans då ett förhållande mellan dem skulle påverka Alvas status i skolan negativt. Manda och Malin gör det som enligt Kallifatides är omöjligt. De bestämmer sig för att bli kära och strävar efter den där rätta känslan.

Längtan efter något mer, efter att få uppleva nya saker och uppfattas som cool och vuxen återfinns både hos Andréa och hos Manda och Malin. Manda och Malin har byggt upp som en mall för hur de vill vara och hur de vill leva sina liv. Det är som att de föreställer sig ett idealliv och hela tiden strävar efter det livet. Andréa längtar efter något mer och spännande och på samma sätt föreställer hon sig hur livet skulle kunna vara. Skillnaden är dock att Manda och Malin har varandra i sin längtan medan Andréa till en början är ensam i sin. Manda och Malin strävar tillsammans efter att vara mystiska, coola, bli kära och så småningom komma till New York och deras vänskap är en del i detta. Andréa däremot är till en början ensam i sin längtan och det är vänskapsrelationen med Anja hon vill komma ifrån. Sedan träffar hon Alex som delar hennes nyfikenhet och längtan. En annan skillnad är att det beskrivs att Manda och Malins bild av hur de vill att livet ska vara kommer från böcker och filmer medan det är mer vagt var Andréas föreställning kommer ifrån. *En helt vanlig supernova* beskriver inte samma typ av längtan. Inom Filip finns istället en längtan efter trygghet och att han ska få vara med Alva utan att någon bryr sig.

Vänskapsmotivet i de tre verken används för att gestalta karaktärerna på olika sätt. De centrala bikaraktärerna gestaltas genom huvudkaraktärernas perspektiv och det är i dialog mellan dem som bikaraktärerna karaktäriseras. Man får också lära känna bikaraktärerna genom hur huvudkaraktärerna ser på dem. Huvudkaraktärernas inre tankar är en väg att lära känna bikaraktärerna vilket gör att vänskapsmotivet används för att gestalta bikaraktärerna. I

Vi ska ju bara cykla förbi gestaltas Malin genom dialog med Manda och genom hur Manda ser på henne. De gör allting tillsammans och genom deras handlingar karaktäriseras de. *Det är någonting som drar i mig* handlar i grunden om Andréa men Anja är hela tiden närvarande i hennes liv även när hon vill bort från henne. Även här karaktäriseras Anja genom hur Andréa ser på henne. Alva i *En helt vanlig supernova* gestaltas utifrån Filips perspektiv och hon beskrivs främst genom dialog, Filips inre tankar och genom sina handlingar.

Vänskapsmotivet används också för att gestalta karaktärerna genom att alla tre romanerna beskriver framträdande vänskapsrelationer mellan en karaktär som är mer framåtsträvande medan den andra är mer tillbakadragen. Karaktärerna karaktäriseras genom kontrasterna mellan dem. Det går att koppla till det Skjøsberg (1972, 146) skriver att det i böcker på 30-talet ofta skrevs om vänskapsrelationer där karaktärerna kontrasterar mot varandra. Sådana typer av vänskapsrelationer skildrar även verken som studeras i denna studie. Det som skiljer sig mellan verken är att det är olika om det är den personen som är mer framåt som är huvudkaraktär eller bikaraktär. I *Det är någonting som drar i mig* beskrivs Andréa som orädd, initiativtagande och framåt och hon är huvudkaraktär. Anja är den som är mer försiktig och hon är bikaraktär. Däremot är det den mer tillbakadragna av karaktärerna som är huvudkaraktär både i *Vi ska ju bara cykla förbi* och *En helt vanlig supernova*. Manda är den som tänker innan hon agerar och som är den som följer med efter Malins initiativ och Filip är den tystlåtna, osäkra och tillbakadragna medan Alva är den utåtriktade som alla vill vara kompis med. Nordgren (2004, 77) beskriver att likhet inte alltid är en garant för att man ska bli vänner utan att det kan vara viktigt att komplettera varandra i en vänskapsrelation. I de valda verken blir kontrasterna mellan karaktärerna viktiga för karaktäriseringen av karaktärerna. Genom att deras olikheter beskrivs får man en större förståelse för hur karaktärerna är som personer. Manda och Malin har en stark vänskapsrelation trots sina olikheter vilket går att koppla till Nordgrens iakttagelse. Även Andréa och Anja har varit vänner trots sina olikheter men under berättelsens gång glider de ifrån varandra kanske på grund av att de blivit för olika varandra.

Något de tre romanerna beskriver utifrån vänskapsmotivet är huruvida karaktärerna bryr sig om vad andra tycker och tänker om dem eller inte. Andréa vill vara någon som folk lägger märke till och känner igen. På det sättet bryr hon sig om vad andra tycker om henne. Men samtidigt gör hon det hon själv vill och tar inte åt sig av det folk säger till henne. Likt Andréa är Manda och Malin karaktärer som vill vara i händelsernas centrum och de strävar efter att

ses som häftiga och världsvana. Men i skolan bryr de sig inte så mycket om att vissa tycker att de är konstiga. Andréa, Manda och Malin anstränger sig för att vissa, enligt dem viktiga, personer ska tycka att de är coola. I *En helt vanlig supernova* uppfattas Alva till en början som en person som går sin egen väg. Men hennes elaka agerande gentemot Filip gör att hon sedan framstår som osäker och angelägen om att andra ska vilja vara med henne.

Det är även intressant att jämföra vilka likheter och skillnader det finns mellan hur vänskapsrelationerna i de olika romanerna utvecklas. Medan Filip och Alvas vänskapsrelation i *En helt vanlig supernova* utvecklas till kärlek utvecklas vänskapen mellan Andréa och Anja i *Det är någonting som drar i mig* och Manda och Malin i *Vi ska ju bara cykla förbi* på andra sätt. Andréa och Anja glider under berättelsens gång ifrån varandra men i slutet av boken tolkar jag det som att de hittar tillbaka till varandra på något plan även om deras vänskap inte ser likadan ut. Manda och Malin har en stark vänskapsrelation inledningsvis men under berättelsens gång blir de osams. Likt Anja och Andréa hittar de tillbaka till varandra men då Manda och Malins relation upplevs som starkare än den mellan Andréa och Anja har de ett starkare band även på slutet. Karaktärerna utvecklas som individer samtidigt som de utvecklas i och genom sina relationer till andra.

En mimetisk läsning av verken skulle kunna utläsa att karaktärerna i alla tre verken kommer till någon form av insikt i slutet av berättelserna. Andréa i *Det är någonting som drar i mig* har förstått att det tuffa livet kanske inte är det bästa utan att trygghet faktiskt är värdefullt. Manda och Malin i *Vi ska ju bara cykla förbi* har insett att killar inte är det viktigaste i livet utan att äkta vänskap kan vara något av det viktigaste. Filip och Alva i *En helt vanlig supernova* har insett att folk faktiskt kan förändras, att det är fint att kunna förlåta och att man inte ska bry sig så mycket om vad andra tycker och tänker. I *Det är någonting som drar i mig* och *Vi ska ju bara cykla förbi* får vänskapen en stark ställning i slutet och i *En helt vanlig supernova* kan Filip och Alva äntligen vara tillsammans. Min analys görs på en semiotisk nivå och min läsning av verken visar på att karaktärerna i verken utvecklas utifrån de insikter de får om sina relationer. Nikolajeva (2002, 58) beskriver att ett drag i barn- och ungdomslitteraturen kan vara det didaktiska. Karaktärernas insikter säger därmed något om ungdomsboken som genre. Karaktärer i ungdomslitteraturen är i en ålder då man utvecklas mycket som människa vilket skildras frekvent i ungdomslitteraturen. Därav blir avslut som indikerar på en karaktärsutveckling med nya insikter viktiga i genren.

3. Avslutning

Syftet med denna uppsats var att analysera och jämföra hur vänskapsmotivet framträder, hur karaktärerna gestaltas genom vänskapsmotivet och hur vänskapsrelationerna utvecklas i ungdomsromanerna *Vi ska ju bara cykla förbi*, *Det är någonting som drar i mig* och *En helt vanlig supernova*. Det har jag nu gjort och jag har kommit fram till att det finns både likheter och skillnader mellan de valda verken. Vänskapsmotivet är centralt i de tre romanerna och handlingarna kretsar kring vänskapsrelationerna. Det gör att karaktärerna gestaltas genom vänskapsmotivet och bikastrakterna skildras utifrån huvudkaraktärernas perspektiv. De framträdande vänskapsrelationerna utvecklas dock på olika sätt genom konflikter och att vänskap övergår till kärlek. En viktig likhet mellan berättelserna är att karaktärerna gestaltas genom sina olikheter.

Sambandet mellan vänskaps- och kärleksmotiven i framförallt *Vi ska ju bara cykla förbi* och *En helt vanlig supernova* var något som jag tyckte var extra intressant. I mina analyser kopplar jag dessa iakttagelser till Erikssons analyser av Kallifatides verk som ju är romaner riktade till vuxna läsare. När jag till en början letade tidigare forskning om vänskapsmotivet ville jag hitta analyser utifrån motivet som utgick från ungdomslitteratur eftersom mitt undersökningsmaterial är romaner för unga läsare. Det visade sig att forskningsfältet kring vänskapsmotivet i ungdomslitteratur är begränsat trots att vänskap är ett vanligt framträdande motiv i litteratur för ungdomar. Därför bestämde jag mig för att även använda mig av forskning kring vänskapsmotivet i litteratur för andra målgrupper. Speciellt Erikssons analys av Kallifatides verk hjälpte till att fördjupa analyserna av mina valda verk då de gjorde att jag fick syn på vänskapsmotivets förhållande till kärleksmotivet och skillnaden i skildrandet av relationer i vuxen ålder jämfört med i en ung ålder. I Kallifatides, Strömberg och Timgrens verk finns ett betydande förhållande mellan vänskapen och kärleken. Som jag beskrivit vill Manda och Malin i *Vi ska ju bara cykla förbi* hitta varsin romans och det är något som de gör tillsammans vilket gör att vänskapen blir viktig för kärleken. Alva och Filip i *En helt vanlig supernova* går från att vara vänner till att bli kära i varandra men deras relation är hela tiden påverkad av yttre faktorer i form av de andra i skolans åsikter. När jag sätter de valda ungdomsromanerna i relation till verk för vuxna läsare gör jag det för att visa att man kan tänka utanför ramar kring målgrupper och att det går att finna intressanta slutsatser genom att jämföra litteratur för olika målgrupper. Jag vill visa att ungdomslitteraturen kan studeras på samma sätt som litteratur för vuxna. Men genom att koppla relationerna i *Vi ska ju bara cykla*

förbi, *En helt vanlig supernova* och *Det är någonting som drar i mig* till Erikssons analyser av Kallifatides romaner får jag också syn på vad som utmärker ungdomsboksgenren. Eriksson beskriver hur Kallifatides verk beskriver storslagna känslor och relationsproblem som handlar om bland annat otrohet, lögn och svek. De beskriver hur vänskap och kärlek samexisterar i olika karaktärers vuxenliv. I de valda ungdomsromanerna beskrivs lika stora känslor och för karaktärerna jobbiga problem. Men problemen har andra utgångspunkter just eftersom karaktärerna som upplever dessa svårigheter befinner sig i en annan tid i livet än vad Kallifatides karaktärer gör. För Filip och Alva handlar det omöjliga i deras relation om statusen i skolan. Manda och Malin är uttråkade och bestämmer sig för att bli kära för att något spännande ska hända och stöter på problem på vägen mot kärleken. Känslor kan vara jobbiga oavsett vilken ålder man befinner sig i och det behövs litteratur för alla, både barn, ungdomar och vuxna som beskriver känslor som man kan relatera till. Jag vill lyfta fram känslorna i ungdomslitteraturen för att lyfta ungdomsbokens status och ett sätt att göra det är att behandla tematiken i en ungdomsroman lika seriöst som tematiken i en roman för vuxna.

I tidigare forskning beskriver både Nikolajeva (2017, 91) och Boglind och Nordenstam (2015, 185) att vänskapen mellan pojkar i ungdomslitteraturen historiskt sett handlat om äventyr medan flickors vänskap har beskrivits som känslobaserad. Toijer-Nilsson (1984, 128) menar att pojkars vänskap har beskrivits som situerad utanför hemmet medan flickors vänskap i litteraturen varit knuten till skolan eller hemmet. Skjønsberg (1972, 135-146) har studerat ungdomslitteratur från 1930-talet och beskriver att vänskapen mellan killar i dessa böcker fanns i större gäng medan flickorna var vänner två och två. Som tidigare beskrivet har forskning om vänskapsmotivet i ungdomslitteraturen tidigare främst gjorts utifrån ett genusperspektiv. Genus har inte varit min utgångspunkt men det är ändå intressant att relatera mina resultat till den tidigare forskningen. *Vi ska ju bara cykla förbi* skildrar främst en vänskapsrelation mellan två tjejer. I *Det är någonting som drar i mig* finns både en vänskapsrelation mellan två tjejer och mellan en tjej och en kille. *En helt vanlig supernova* berättar om en transkille och en tjej som utvecklar någon form av vänskapsrelation som sedan blir till kärlek. Den tar också upp Filip's vänskap till andra både killar och tjejer. Boglind och Nordenstam (2015, 185) tar upp att beskrivningen av vänskap har utvecklats under åren till att det blir allt mer vanligt att skriva om vänskapsrelationer även mellan en tjej och en kille och där även killars vänskap kan handla om känslor. Beskrivningen av vänskapsrelationerna i de tre valda verken visar att skildringen av vänskap har förändrats i takt med samhällets utveckling. Ingen av vänskapsrelationerna är situerad endast i hemmet eller skolan. Alla

vänskapsrelationer som böckerna beskriver handlar på något sätt om känslor oavsett om det är vänskapsrelationer mellan tjejer eller killar som beskrivs. Manda och Malin i *Vi ska ju bara cykla förbi* längtar efter att något ska hända och vill vara med om äventyr vilket i äldre litteratur endast var något som beskrevs genom vänskapsrelationer mellan killar. Att flickors vänskap i ungdomslitteraturen på 30-talet ofta beskrevs som en vänskap mellan två flickor är dock något som till viss del lever kvar utifrån beskrivningen av vänskap i verken denna uppsats analyserar. Både relationerna mellan Manda och Malin och Andréa och Anja är vänskap mellan två tjejer. Men i *Vi ska ju bara cykla förbi* blir Manda och Malin i slutet en del av ett större tjejgäng.

I den teoretiska utgångspunkten beskriver jag Nikolajevas förklaring kring karaktärernas ontologiska status. Det vill säga om man ser karaktärer ur en mimetisk synvinkel som avspeglar av verkliga människor eller ur en semiotisk syn som textenheter. I min analys har jag utgått från en semiotisk syn och velat ta reda på hur karaktärerna är skapade och hur de gestaltas med hjälp av vänskapsmotivet. När jag analyserat verken har jag utgått från det texten beskriver om karaktärerna och deras relationer. Jag ser karaktärerna som en del av texten och utgår från narratologin för att analysera karaktärerna. Trots att jag har en semiotisk syn på karaktärerna tänker jag att karaktärerna står i relation till verkligheten. Som Forster (2005, 63) menar är ju fiktiva karaktärer skapade av verkliga människor. Författarna är människor och jag som läsare är människa med upplevelser av vänskap i det verkliga livet. Det gör att den mänskliga erfarenheten alltid kommer ha en påverkan på skapandet och tolkandet av berättelser och karaktärer. Jag har beskrivit vad vänskap är utifrån psykologisk forskning och i den forskningen beskrivs av Nordgren (2004, 77) att man kan bli vän med någon som är olik en då det gör att man kompletterar varandra i vänskapen. En intressant iakttagelse som jag i jämförelsen beskrev som en likhet mellan de tre verken är att det i de framträdande vänskapsrelationerna i alla böckerna är en karaktär som är mer framåt medan den andra är mer tillbakadragen. Det hade varit intressant med en studie som undersöker hur vänskapsrelationer mellan ungdomar ser ut i verkligheten och koppla det till hur vänskapsrelationer i ungdomslitteraturen är beskrivna. Då hade man kunnat undersöka ifall litteraturen avspeglar verkligheten eller inte och föra ett djupare resonemang kring tolkning av karaktärer ur ett mimetiskt respektive semiotiskt synsätt.

Denna studie undersöker vänskapsmotivet i tre samtida ungdomsromaner. En större undersökning med ett större undersökningsmaterial hade gett möjlighet till att dra bredare

slutsatser kring vänskapsmotivet i ungdomslitteraturen. Vänskap är ett motiv som återkommer i litteratur för både barn, unga och vuxna och som jag tidigare beskrivit använder jag mig även av tidigare forskning kring vänskapsmotivet i romaner för andra målgrupper än mitt undersökningsmaterial. Det hade också varit intressant att som en del av analysen integrera romaner för andra målgrupper och i ett vidare perspektiv jämföra hur beskrivningen av vänskap ser ut i olika typer av litteratur. Jag valde att fokusera på ungdomslitteratur eftersom jag tycker att böcker för unga förtjänar att studeras på samma sätt som annan litteratur. Jag vill också genom min analys visa hur ungdomslitteraturen har en möjlighet att skildra den speciella tiden i livet då man är ung och beskriva hur känslor och problem upplevs i den delen av livet. Ungdomslitteraturen förmedlar beskrivningar av känslor som förtjänas att ta på lika stort allvar som beskrivningar av känslor hos vuxna karaktärer. Jag hoppas att ungdomslitteraturen fortsättningsvis får mer uppmärksamhet. Ungdomslitteraturen behöver diskuteras och forskas kring för att genren ska få en högre status. Samtida ungdomslitteratur förtjänar att ses på med samma ögon som klassiker för vuxna läsare. Forskning har möjligheten att lyfta fram det unika i ungdomslitteraturen och jag hoppas att min studie ska inspirera andra studenter att våga närma sig ungdomslitteratur på samma sätt som de typer av verk som kanske ses som mer prestigefyllt att studera. En akademisk diskussion av ungdomslitteratur behövs och är viktig.

Käll- och litteraturförteckning

Alberoni, Francesco. 1984. *Vänskap*. Bokförlaget Korpen.

Bal, Mieke. 2017. *Narratology: introduction to the theory of narrative*. University of Toronto Press.

Boglund, Ann; Nordenstam, Anna. 2015. *Från fabler till manga 1*. Malmö: Gleerups.

Eriksson, Magnus. 2010. Vänskap och den omöjliga kärleken i Theodor Kallifatides romaner. *Litteratur och språk - Theodor Kallifatides, Bodil Malmsten, Hugo Hamilton, Fransk 1800-talsprosa, Marcel Pagnol, Vilhelm Moberg, Språkundervisning* (6): 5-15 [FULLTEXT01.pdf \(diva-portal.org\)](#) (Hämtad 2023-02-23).

Forster, E.M; Stallybrass, Oliver. 2005. *Aspects of the Novel*. Penguin Books.

Hallberg, Peter. 1992. *Litterär teori och stilistik*. 4 uppl. Akademiförlaget.

Lundqvist, Ulla. 1994. *Tradition och förnyelse: svensk ungdomsbok från sextiotial till nittiotial*. Rabén & Sjögren.

Nikolajeva, Maria. 2002. *The Rhetoric of Character in Children's literature*. Scarecrow Press.

Nikolajeva, Maria. 2017. *Barnbokens byggklossar*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Nilsson, Björn. 2007. *Nära relationer - introduktion till relationspsykologi*. Malmö: Liber.

Nordgren, Malin. 2004. *Vänskapens väsen*. Stockholm: Bokförlaget DN.

Persson, Elin. 2021. *Det är någonting som drar i mig*. Stockholm: Bonnier Carlsen.

Rimmon-Kenan, Shlomith. 1983. *Narrative fiction: contemporary poetics*. Routledge.

Schiefauer, Jessica. 2019. Fördomarna frodas kring 'ungdomsboken'. *Vi läser*. 17 april. [Fördomarna frodas kring »ungdomsboken« | Vi Läser \(vilaser.se\)](#) (Hämtad 2023-05-18).

Shams, Nioosha. 2021. Unga läsare räknas inte i litteraturens Sverige. *Aftonbladet*. 2 juni. [Ingen bryr sig om ungdomsböcker \(aftonbladet.se\)](#) (Hämtad 2023-05-18).

Skjønberg, Kari. 1972. *Kjønroller, miljø och sosial lagdeling i barnelitteraturen*. Universitetsforlaget.

Strömberg, Ellen. 2022. *Vi ska ju bara cykla förbi*. Stockholm: Rabén & Sjögren; Helsingfors: Schildts & Söderströms.

Svenska barnboksinstitutet. 2021. *Bokprovning på Svenska barnboksinstitutet: En dokumentation Årgång 2020*. Stockholm: Svenska barnboksinstitutet. [Dokumentation-2021.pdf \(barnboksinstitutet.se\)](#) (Hämtad 2023-05-18).

Svenska barnboksinstitutet. 2023. *Bokprovning på Svenska barnboksinstitutet: En dokumentation Årgång 2022*. Stockholm: Svenska barnboksinstitutet. [Dokumentation-2023.pdf \(barnboksinstitutet.se\)](#) (Hämtad 2023-05-18).

Thomason, Laura E. 2015. The Dilemma of Friendship in Jane Austen's Emma. *The Eighteenth Century* 56(2): 227-241. doi: [Project MUSE - The Dilemma of Friendship in Austen's Emma \(jhu.edu\)](#)

Timgren, Katja. 2022. *En helt vanlig supernova*. Gilla böcker.

Toijer-Nilsson, Ying. 1984. Vänskap i ungdomsböcker - hjältemod eller samtalsterapi? I Edström, Vivi och Hallberg, Kristin (red.). *Ungdomsboken. Värderingar och mönster*. Stockholm: Liber förlag.

Warnqvist, Åsa. (red). 2017. *Samtida svensk ungdomslitteratur – Analyser*. Lund: Studentlitteratur.

Westin, Boel. 2002. Vad är barnlitteraturforskning?. I Bergsten, Staffan (red.).
Litteraturvetenskap - en inledning. Lund: Studentlitteratur, 129-142.